

AKREDİTİF AÇTIRAN İLE AKREDİTİF BANKASI ARASINDAKİ İLİŞKİ^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Sinem AYDIN^(**)
Arş. Gör. Oğuz ERSÖZ^(***)

Öz: Milletlerarası ticaret alanında uygulanan bir ödeme yöntemi olan akreditif, birden çok kişiyi ve ilişkiyi barındıran bir bütündür. Akreditifte; akreditif açtıran, akreditif bankası ve akreditif lehtar olmak üzere en az üç kişi bulunur. Akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki ilişki karşılıklı ilişkisi olarak isimlendirilmekte olup, bu ilişkiden kaynaklanan uyuşmazlıklarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Söz konusu uyuşmazlıkların çözümü bakımından, akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki ilişkinin irdelenmesi önemlidir. Bu kapsamda çalışmada, akreditif talimatının genel itibarıyla özellikleri belirtilerek, akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki ilişki bakımından tarafların yükümlülüklerine ve ilişkinin hukukî niteliği hakkında öğretide ileri sürülen görüşlere yer verilmiş, savunduğumuz görüş gerekçeleri ile ortaya konmuş ve bankanın akreditif açtıranı karşı sorumlu olduğu ve olmadığı haller tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akreditif, Akreditif Açtıran, Akreditif Bankası, Akreditif Lehtar, Sözleşme.

RELATIONSHIP BETWEEN THE LETTER OF CREDIT OPENER AND THE ISSUING BANK

Abstract: As a widespread payment method in international trade, Letter of Credit constitutes a whole containing several subjects and relationships. This is to say that, there are at least three parties: letter of credit opener, issuing bank and beneficiary of a letter of credit. The relation between the letter of credit opener and the issuing bank is called as reciprocity relation and, many disputes arising there from frequently occur. In order to conclude a solution regarding such disputes, it is important to analyse and qualify the relationship between the letter of credit opener and the issuing bank. Thus, in light of the

^(*) Makale Gönderim Tarihi: 08.07.2019. Makale Kabul Tarihi: 20.12.2019.

^(**) Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı
(ORCID kimlik no: 0000-0002-0336-6732; gsaydin@nku.edu.tr).

^(***) Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü
(ORCID kimlik no: 0000-0002-7698-3942; oersoz@nku.edu.tr).

scholars' views on the obligation of the parties and the nature of such relationship, this study deals with the general characteristics of a letter of credit. In addition, our grounds on the nature of such relationship are exposed as well as the issuing bank responsibility towards the letter of credit opener is clarified.

Keywords: Letter of Credit, Letter of Credit Opener, Issuing Bank, Beneficiary of Letter of Credit, Contract.

GİRİŞ

Milletlerarası nitelik taşıyan satış sözleşmeleri, alıcı ve satıcının farklı ülkelerde bulunması sebebi ile çeşitli riskler barındırır. Satış bedeli ile satış konusunun teslimi bakımından, aynı anda ifanın mümkün olmaması, ülkelerin siyasal, sosyal ve ekonomik yapılarının, kanunî düzenlemelerinin, para birimlerinin ve piyasa koşullarının farklı olması bu hususta başlıca riskleri oluşturmaktadır.¹ Bu kapsamda akreditif, söz konusu riskleri büyük ölçüde ortadan kaldırmaya yönelik, milletlerarası ticaret alanında fazlaca uygulaması olan, dış ticaret ödeme yöntemlerinden biridir.²

Akreditif, mal satın almış kimsenin, banka ile yapmış olduğu anlaşma üzerine, o bankanın, belli belgelerin satıcı tarafından ibrazı karşılığında, söz konusu satıcıya satış bedelini ödemesini hedef tutan bir sözleşmedir.³ Bu yö-

¹ AYANOĞLU Ahu, Belgeli Akreditiflerde Akreditif Bankasının Hukuki Durumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s. 5.

² Dış ticarete kullanılan başlıca ödeme yöntemleri; akreditif, peşin ödeme, mal mukabili ödeme, kabul kredili ödeme ve vesaik mukabili ödemedir. Bu ödeme yöntemleri hakkında detaylı bilgi için bkz. ÖZEL Sibel, **Akreditif ve Hukukî Niteliği**, Beta Yayınları, İstanbul, 1991, (Akreditif), s. 3-12; GÜNAY Gözde Engin, **Türk Hukuku'nda Akreditif**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 5-12; ERDEM H. Ercüment, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 491-512; VURUCU Mehmet/ARI Mustafa Ufuk, **Güncel Gelişmeler Işığında Uluslararası Bankacılık ve Finans**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 82-96.

³ Y. HGK, E. 2002 / 12-1078, K. 2002 / 1072, 18.12.2002; Y.11.HD, E. 1980 / 642, K. 1980 / 941, 28.02.1980; Y. HGK, E. 1964 / 942, K. 1964 / 637, 04.11.1964, (Legalbank Elektronik Hukuk Bankası); Öğretideki çeşitli akreditif tanımları için bkz. EĞİLMEZLER Bedi, "Akreditif", **Adalet Dergisi**, S. 5-6, 1965, (ss. 626-643), s. 627; İLALAN Fuat, "Akreditif ve Kullanılması", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 5, S. 3, 1970, (ss. 562-570), s. 563; TEKİNALP Ünal, **Banka Hukukunun Esasları**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 552; ABİK Yıldız, Borçlar Hukuku Açısından Akreditife Bakış, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994, s. 11; REİSOĞLU Seza, **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2009, (Akreditif), s. 20; ERDEM, s. 492; YILMAZCAN Abdulkadir, **UCP 600 Kuralları Çerçevesinde Akreditifin İşleyişi**, Legem Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 35; YILMAZ Mutlu/TOPUZ Gökşen/ÖZKEN Ahmet/KOCAEFE CEBECİ Ashhan, "Akreditiflere İlişkin Ulusla-

nüyle akreditif, alıcı ve satıcı arasında temel bir hukukî ilişkinin bulunması⁴ ve bu ilişkide ödemenin akreditifle yapılacağıınin kararlaştırılması durumunda uygulanabilir.⁵ Belirtilmelidir ki akreditif her ne kadar alıcı ile satıcı arasındaki satış sözleşmesinin konusunu oluşturan malların bedelinin ödenmesi amacıyla açılmaktaysa da, bu sözleşmeden tümüyle bağımsız bir nitelik taşır.⁶ Söz konusu iki sözleşme arasında hukuken bir bağıllık bulunmamaktadır.⁷

Akreditif, çoğunlukla uzak mesafeli ticari ilişkilerde, satıcının satış bedelini mümkün olabilecek en yüksek garantiyle, bir ya da birkaç bankanın katılımı neticesinde elde etmesini sağlayan bir bankacılık işlemi özelliği göstermektedir.⁸ Akreditif kısaca, banka aracılığı ve garantisi ile belge karşılığında yapılan ödeme biçimi olarak tarif edilebilir.⁹ Bu yönüyle akreditif, tarafların birbirlerini tanımadıkları ya da birbirlerine tam olarak güven(e)medikleri halde uygulanan ve banka garantisi sayesinde kendilerini güvenceye aldıkları bir milletlerarası ödeme aracıdır.¹⁰ Akreditif böylelikle gerek alıcıyı gerekse satıcıyı koruyan bir işlem olmaktadır.¹¹ Akreditif sayesinde, özellikle milletlerarası nitelik taşıyan satış sözleşmelerinde, sözleşmeye konu malın teslim

rarası Düzenlemeler Olan UCP 500 ve UCP 600'ün Mukayeseli Analizi", **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C. 12, S. 24, 2012, (ss. 379-402), s. 388.

⁴ EKŞİ Nuray/DURUKANOĞLU Nihayet, "Akreditife İlişkin Güncel Gelişmeler ve Akreditifle İlgili ICC Tarafından Yapılan Son Düzenlemeler", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 7, S. 82, 2009, (ss. 3109-3122), s. 3110.

⁵ ABİK, s. 9.

⁶ POLAT Ali, "Uluslararası Ticarete Akreditifli Ödemeler ve UCP 600", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Y. 7, S. 13, Bahar 2008, (ss. 209-222), s. 212.

⁷ ÇABRİ Sezer, "Akreditifte Temel İlişkidenden Doğan Borcun Hiç veya Gereği Gibi İfa Edilmemesinin Akreditif İlişkisine Etkisi", **Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan I. Cilt, MÜHFAD**, C. 22, S. 3, 2016, (ss. 615-644), s. 618-619.

⁸ SOMUNCUOĞLU Ünal, **Türk Borçlar Kanunu Işığında Akreditif Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 13; Akreditifin yalnızca milletlerarası ticarete kullanılacağı düşünülmemelidir. Aynı ülkedeki alıcı ve satıcıların da ödemenin akreditifle gerçekleşeceği konusunda anlaşmaları olanaklıdır. Bkz. REİSOĞLU Seza, **Akreditif ile İlgili 600 Sayılı Kuralların Uygulanması ve Sorunlar**, Konferans (26 Eylül 2014), Ankara, 2014, (Konferans), s. 10; Ancak böyle bir uygulamanın pek görülmediğine ilişkin bkz. TOKDEMİR, Beliz: Dış Ticarete Bir Ödeme Aracı Olan Akreditifin Hukuki Çerçevesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 6.

⁹ KOSTAKOĞLU Cengiz, **Banka Kredileri Tüketici ve Konut Kredileri ile Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar - Akreditif**, 8. Baskı, İstanbul Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 990.

¹⁰ CANTEKİN Celalettin, **Kambiyo İşlemleri ve Bankacılık**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 99.

¹¹ ERTEM Üner, **Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015, s. 209.

edilmesine karşılık satış bedelinin ödenmemesi ya da bedelin ödenmesine karşılık malın teslim edilmemesi gibi riskler ortadan kalkmakta ve taraflar arasındaki ilişki güvenle sürdürülüp tamamlanabilmektedir.¹²

Başta satış sözleşmesi olmak üzere, inşaat, finansal kiralama gibi başkaca sözleşmelerde de uygulanma alanına sahip olan akreditife ilişkin kurallar, ilk defa 1929 yılında Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından derlenmiştir. Bu kurallar sonrasında birkaç kez gözden geçirilmiş ve son olarak 1 Temmuz 2007 tarihinde Akreditiflere İlişkin Bir Örnek Usuller ve Uygulama Kuralları-2007 Revizyonu 600 sayılı Broşür ile düzenlenmiştir.¹³

Türk hukukunda ise akreditife ilişkin, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda,¹⁴ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda¹⁵ veya başkaca bir kanunda düzenleme bulunmamaktadır.¹⁶ Buna karşılık Türk Parası Kıymetini

¹² "... Akreditif ve özellikle belgeli akreditif, ayrı ülkelerde bulunan ve kambiyo (döviz), ithalat, ihracat konularında değişik rejimlere tabi olan ihracatçı ile ithalatçı arasındaki ilişkilerin güven içerisinde yürüyüp sonuçlanmasını sağlar. Bu sayede akitler, örneğin bir alım-satım akdinin tarafları ayrı ülkelerde olmalarına karşın, malın teslim ve semenin ödenmesi gibi edaları karşılıklı olarak yerine getirmek olanağını elde etmiş olurlar..." Y.11.HD, E. 1976 / 5881, K. 1977 / 558, 10.02.1977, Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi.

¹³ KAYIHAN Şaban/KARA Emel, **Uluslararası Yatırım Hukuku (Doğrudan Yatırımlar)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 75; Söz konusu kurallar taraflarca kabul edildiği takdirde uygulanma alanı bulur. Taraflar bu kuralların uygulanmasını tamamen ya da kısmen kabul edebilirler. Tarafların bu kuralların uygulanmasını kabul etmemesi durumunda ise Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır. Bkz. KRING F. Banu, "Milletlerarası Ticaret Odasının Akreditife İlgili Son Düzenlemesi Yeknesak Kurallar 600 (UCP 600) ve Uygulamaya Getirdiği Bazı Yenilikler", **DEÜHFD**, C. 11, Özel Sayı, 2009, (Basım Yılı: 2010), (ss. 1219-1237), s. 1226-1227. Anılan kuralların ticari örf ve adet niteliğinde olduğu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m.1/II uyarınca taraflar yollama yapmasa da, iç hukukta düzenlemenin bulunmadığı hallerde uygulanacağı şeklindeki aksi yönde görüş için bkz. ÖZEL Sibel, "Akreditif İlişkisinde UTO Kurallarının (UCP 600) Bankalar Arası İlişkiye Etkisi", **İpek Yolu Canlanıyor: Türk-Çin Hukuk Zirvesi**, 12-14 Haziran 2012, Ankara 2013, (ss. 347-354), (Makale), s. 350-351.

¹⁴ Kanun No: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, Resmî Gazete Tarihi: 14.02.2011, Sayı: 27846, Yürürlük Tarihi: 01.07.2012.

¹⁵ Kanun No: 6098, Kabul Tarihi: 11.01.2011, Resmî Gazete Tarihi: 04.02.2011, Sayı: 27836, Yürürlük Tarihi: 01.07.2012.

¹⁶ REİSOĞLU, **Akreditif**, s. 29; AYDOS Oğuz Sadık, **Akreditif**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000, s. 14; EKŞİ Nuray, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, 2. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 250; "... Akreditifler hakkında milletlerarası yeknesak kurallar ve teamüller uygulanmaktadır. (Bkz. Prof. Dr. Seza Reisoğlu, *Akreditif*, Ankara, 1995, sh. 163 vd) Akreditifler yasal olarak düzenlenmemiş olup, genelde akreditif metinlerinde 500 sayılı Milletlerarası Kurallara tabi olunacağı belirtilmektedir. (Bkz. Prof. Dr. Seza Reisoğlu, *Bankalar Kanunu Şerhi*, Ankara, 2000, Sh 382)...", Y.11.HD, E. 2004 / 1535, K. 2004 / 10618, 01.11.2004, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar¹⁷ ve bu karara dayanılarak çıkarılan tebliğlerde¹⁸ akreditif ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

Akreditif birden çok kişiyi ve ilişkiyi barındıran bir bütündür. Akreditif işlemine katılanlar en az üç kişi oluşturur.¹⁹ Bunlar akreditif açtıran (alıcı/ithalatçı/akreditif amiri), akreditif bankası (amir banka) ve akreditif lehtar (satıcı/ihracatçı)dır. Bu kişilere çoğunlukla bir muhabir banka da katılır.²⁰ Söz konusu taraflar, akreditif ilişkisi çerçevesinde birbirlerine karşı çeşitli haklara sahip olmakta ve yükümlülükler altına girmektedirler. Çalışma kapsamında taraflar arasındaki ilişki bakımından hak ve yükümlülük incelemesi, yalnızca akreditif açtıran ve akreditif bankası açısından yapılacaktır. Çalışmada ilk olarak akreditif talimatının özellikleri genel olarak ortaya konacak, sonrasında sırasıyla akreditif açtıranın ve akreditif bankasının yükümlülükleri irdelenecek, devamında akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki sözleşme ilişkisinin hukukî niteliği tespit edilerek, bankanın akreditif açtıranına karşı sorumlu olduğu ve olmadığı haller açıklanacaktır.

I. GENEL OLARAK AKREDİTİF TALİMATININ ÖZELLİKLERİ

Akreditifte, alıcı ve satıcı arasında kurulan satış sözleşmesinde, ödemenin akreditif yoluyla yapılacağı (akreditif şart/klozu) kararlaştırılmaktadır.²¹ Ancak bu kararlaştırma fiili, akreditifin başlangıcı değildir. Ödemenin akreditif yoluyla yapılmasına ilişkin kararlaştırma akreditif ilişkisini kurmamakta, yalnızca alıcının akreditif açma borcu altına girmesini sağlamaktadır.²² Bu fiilin

¹⁷ Bakanlar Kurulu Karar Tarihi: 07.08.1989, Karar Sayısı: 89/14391, Resmî Gazete Tarihi: 11.08.1989, Sayı: 20249, Yürürlük Tarihi: 11.08.1989.

¹⁸ Bu kapsamda örnek olarak Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (İhracat Bedelleri Hakkında) (No: 2018-32/48, Resmi Gazete Tarihi: 04.06.2018, Sayı: 30525).

¹⁹ DAYINLARLI Kemal, "Dış Ticaret", **Yargıtay Dergisi**, C. 16, S. 3, Temmuz 1990, (ss. 406-423), s. 408.

²⁰ EĞİLMEZLER, s. 629; AYDOS, s. 23; Akreditif işleminde akreditif açtıran, akreditif bankası ve akreditif lehtarının bulunması zorunludur. Bunların yanı sıra muhabir banka, görevli banka, teyit bankası, rambursman bankası gibi kuruluşlar da akreditif işlemine katılabilmektedir. Bkz. KOSTAKOĞLU, s. 1003 vd.

²¹ EĞİLMEZLER, s. 629; BORGGREFE Siegfried, **Akkreditiv und Grundverhältnis**, Berlin, 1971, s. 16; KRING, s. 1223; EKŞİ, s. 256; ERDEM, s. 495-496; Akreditif şartının sözleşmeye açıkça yazılmasının zorunlu olmadığı, ödemenin akreditif yoluyla yapılacağı tarafların örtülü (zımni) iradesinden anlaşılmasının yeterli olduğu yönünde bkz. KAYA Arslan, **Belgeli Akreditifte Lehtarın Hukuki Durumu**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995, s. 9, dn. 26.

²² ÇABRİ, s. 618.

ardından alıcı, satış sözleşmesinden doğan satış bedelini ödeme yükümlülüğünü yerine getirebilmek için, kendi işyerinin bulunduğu yerdeki bir bankaya başvuracaktır. Söz konusu başvuruya akreditif talimatı (teklifi/önerisi/emri/başvurusu/talebi) adı verilmektedir.²³ İşte akreditifin başlangıcı da bu başvurudur.²⁴ Böylelikle alıcı, akreditif açtıran sıfatını kazanmış olur.²⁵ Bankanın iktisadî ve hukukî açıdan yükümlülüklerinin kapsamı ise, alıcının akreditif açılması hususundaki talimatı çerçevesinde belirlenecektir.²⁶

Akreditif açılması hususundaki talimat, TBK m.12 uyarınca kanunda aksine bir düzenleme bulunmadığı için herhangi bir şekle tâbi değildir. Akreditif talimatı yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir.²⁷ Uygulamada ise alıcıya, banka tarafından, akreditif açtırma teklif mektubu olarak adlandırılacak standart bir form sunulmakta ve alıcıdan bunu doldurup imzalaması istenmektedir.²⁸ Ancak alıcının, bankanın sunduğu formları doldurması ve imzalaması taraflar arasında sözleşmenin kurulmasının bir geçerlilik şartına bağlandığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Doldurulan formlardaki alıcının imzası, akreditifin şartlarında istenen belgelerin daha kesin ve açık olarak ortaya konmasına ilişkin bir ispat şeklinden ibarettir.²⁹

²³ GÖĞER Erdoğan, **Akreditif Muamelesi ve Hukukî Mahiyeti**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1980, s. 73; DOĞAN Vahit, **Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**, Güncellenmiş 4. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 2016, s. 76.

²⁴ KUNT Filiz, **Akreditifin Hukuki Niteliği ve İşleme Taraf Kişiler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 69; Alıcının bankaya başvurarak akreditif açtırması ifa yerine geçen edim değil, ifa uğruna edim niteliğindedir. Zira akreditif açılması tek başına borcu sona erdirmez, YILMAZCAN, s. 81; Alıcı, yalnızca akreditif vadesine kadar bir erteleme def'i kazanmaktadır. Bkz. YAVUZ Cevdet/ACAR Faruk/ÖZEN Burak, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2014, s. 1351.

²⁵ ABİK, s. 95-96; EKİCİ Akın, **Akreditif - Hukukî Niteliği ve Tarafların Yükümlülükleri**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995, (Akreditif), s. 77.

²⁶ DOĞAN, s. 76.

²⁷ AVANCINI Peter/IRO Gert M./KOZIOL Helmut, **Österreichisches Bankvertragsrecht, Band II**, 2. Auflage, Wien, 1993, N. 4/33, s. 375; ERDOĞAN İhsan, **Akreditif Sözleşmeleri**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000, s. 8.

²⁸ ÖZEL, Akreditif, s. 33; DOĞAN, s. 83; Akreditif açtırma teklif formu, kâğıt ortamında iletilebileceği gibi elektronik ortamda da iletilebilir, ÖZALP Abdurrahman, **Dış Ticaret'te Yeni Kurallar UCP 600'ın Kullanılması Akreditif**, 2. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 31.

²⁹ CANARIS Claus-Wilhelm, **Bankvertragsrecht**, 3. Auflage, Berlin-New York, 1988, N. 936, s. 660; ÖZEL, Akreditif, s. 33; EKİCİ, Akreditif, s. 78; DOĞAN, s. 84.

Akreditif talebinde bulunan kişinin akreditif açılması hususundaki talimatı tam ve kesin olmalıdır. Söz konusu talimatta alıcı tarafından, akreditifin açılması, şartları ve değiştirilmesi konularında eksiksiz ve kesin bilgilerin verilmesi gerekir.³⁰ Bununla beraber alıcı -kromla kaplanmış bir inç başına 12 vida adımıdan oluşan altı köşeli 500 grosluk cıvata ve somunlar örneğinde olduğu gibi- gereksiz ayrıntılardan da kaçınılmalıdır.³¹ Burada beklenen, mallara yönelik nitelendirmenin genel ve açık olmasıdır. Aksi halde aşırı gereksiz ve karışık bilgi yığını, malın tespitini zorlaştırarak alıcının görüş ve onayına başvurulmasını gerektireceğinden akreditif prosedürü hızlı işleyemeyecektir. Ancak formda özellikle akreditifin vadesi, en son yükleme tarihi, vesaik ibraz süresi, akreditifin dönülebilir ya da dönülemez olduğu, lehtarın adı, adresi, akreditifin devredilebilir olup olmadığı, poliçeli ise vadesi, vadenin başlayacağı tarih ve kimin üzerine çekileceği, görüldüğünde ödemeli, devir ve ciro edilebilir olup olmadığı, istenen belgeler, emtianın miktarı, fiyatı, yükleme ve boşaltma yerleri, kısmî yüklemeye izin verilip verilmediği, sigortanın kimin tarafından yaptırılacağı gibi noktaların belirtilmesi gereklidir.³²

Banka, talimatı aldıktan sonra akreditif açılıp açılmayacağına karar verir. Akreditif bankasına gönderilen akreditif talimatı, kural olarak bir öneri niteliğini haiz olup, banka bu öneriyi reddetmediği takdirde hüküm doğurmakta ve banka, talimattaki şartlarla akreditif açma taahhüdü altına girmektedir.³³ Bu hususta bankanın ayrıca bir kabul beyanına gerek yoktur. Akreditif bankası akreditif açma teklifini uygun süre içinde reddetmezse örtülü kabul ile sözleşme kurulmuş sayılır.³⁴

Banka, müşterisinin talimatına olumlu cevap verir ise, yani temel ilişkinin alıcısına akreditif açmayı kabul ederse, banka ile müşterisi arasında *karşılık ilişkisi*³⁵ kurulmuş olur. Karşılık ilişkisinin akreditif açtırmanın talimatına

³⁰ GÜNAY, s. 85.

³¹ BOZKURT Sevgi, **Akreditifin Uygulanması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 106.

³² EKİCİ, Akreditif, s. 78.

³³ REİSOĞLU, Akreditif, s. 169; ERDOĞAN, s. 90-91.

³⁴ ÖZEL, Akreditif, s. 36; ABİK, s. 99; EKİCİ, Akreditif, s. 79; DOĞAN, s. 79; Akreditif bankasının akreditif açmayacaksa, bu hususu müşterisine bildirmesini gerektiren haller dışında, akreditif açma teklifini açıkça cevaplandırmamasının TBK m.6 uyarınca örtülü kabul anlamına gelmeyeceği şeklindeki aksi yöndeki görüş için bkz. REİSOĞLU, Akreditif, s. 169; KUNT, s. 69-70.

³⁵ Akreditifte akreditif açtırın, akreditif bankası ve akreditif lehtarı olmak üzere en az üç kişi arasında üç köşeli bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiler; akreditif açtırın ile akreditif lehtarı arasındaki temel ilişki, akreditif açtırın ile akreditif bankası arasındaki karşılık ilişkisi ve akreditif

uygun olarak kurulması ile birlikte, banka, lehtar ile süresi içinde talebe uygun akreditif sözleşmesi yapma yükümü altına girmektedir. Banka ile akreditif açtıran arasındaki ilişkinin kurulması bakımından ele alınması gereken bir diğer husus, aralarında kredi ilişkisinin kurulup kurulmayacağıdır. Kural olarak bankanın kendisinden akreditif talebinde bulunan kişiye nakdi kredi açması söz konusu değildir.³⁶ Ama akreditif talebinde bulunan kişi, akreditif bedelini karşılamak için bankadan nakdi kredi de almış olabilir.³⁷ Diğer bir deyişle akreditifin kredi açma sözleşmesiyle beraber kurulması zorunlu olmasa da, ihtimal dâhilindedir.³⁸ Akreditif talebinde bulunan kişiye akreditif bedelini karşılamak üzere nakdi kredi verilmesi durumunda bu kredi, banka ile akreditif açtıran arasında önceden yapılan ve akreditife yabancı olan kredi açma sözleşmesinin sonucu olacaktır.³⁹ Bu halde bankadan alınan kredi ile karşılık ilişkisinin doğrudan bir bağlantısının bulunmadığı belirtilmelidir.⁴⁰

II. AKREDİTİF AÇTIRANIN (ALICININ) YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Akreditif Konusu Bedeli Ödeme Yükümlülüğü

Alıcının akreditif açtırması, banka ile arasında iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme oluşturmaktadır. Bu sözleşme uyarınca banka, temeldeki satış sözleşmesinin satış bedeli unsurunun ifasında aracılık edecek, alıcı da akreditif konusu bedeli önceden bankaya yatıracaktır.⁴¹

Uygulamada akreditif açtıranın parayı hemen bankaya yatırmayıp, onun yerine müşterisi olduğu bankadan nakdi veya gayri nakdi -açık veya teminat-

bankası ile akreditif lehtarı arasındaki ödeme ilişkisidir. Bkz. KAYA, s. 10-11; Karşılık ilişkisi, akreditif açtıranın akreditif yoluyla ödeyeceği bedel için akreditif bankasına akreditifin açılmasına yönelik başvurma yükümlülüğü, bankanın ise başvurunun olumlu karşılanması halinde temel ilişkinin alacaklısı yani satıcı ile akreditif sözleşmesi yapma yükümlülüğü altına girdiği ilişkidir. Bkz. GÜNAY, s. 84-85.

³⁶ DOĞAN, s. 80.

³⁷ REİSOĞLU, Akreditif, s. 170; Örneğin, akreditif talebinde bulunan kişi, uzun bir zaman sonra eline geçebilecek olan mal için peşin para yatırmak yerine müşterisi olduğu bankadan kredi almayı tercih edebilir. Bkz. ABİK, s. 99.

³⁸ ÖZEN Burak, **Kredi Açma Sözleşmeleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 44.

³⁹ YENER Mehmet Deniz, **Kredi Açma Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 47.

⁴⁰ DOĞAN, s. 80.; Bu nedenledir ki akreditifin, kredi açma sözleşmesinin özel bir görünümü olmayıp, bu sözleşmeye bağlı bir yan anlaşma olduğu belirtilmektedir. Bkz. ÖZEN, s. 45.

⁴¹ REİSOĞLU, Akreditif, s. 169; EKİCİ, Akreditif, s. 80.

lı- kredi aldığı görülmektedir. Bu şekilde karşılık tahsil edilmiyorsa marjızsız akreditiften, akreditif tamamen veya kısmen karşılığı tahsil edilerek açılıyorsa marjlı akreditiften söz edilir.⁴²

Belirtilmelidir ki bankanın akreditif açtırana tanıdığı bu kredi imkânı, akreditif ilişkisinden bağımsız bir ödünç ve kredi açma işlemidir. Söz konusu imkân akreditifi bir kredi müessesesi haline getirmez.⁴³ Zira bu durumda banka, açmış olduğu akreditifte bir kredi kullandırmamakta, akreditif açtırana lehine bir nevi sorumluluk kredisi vermektedir. Akreditif açtırana bankaya akreditif bedelini peşin olarak yatırdığı durumda ise akreditifin açılması ile ödeme anında kur farkı oluşmuşsa, bu fark kadar gayri nakdi kredi açıldığı kabul edilmektedir. Yalnız bir halde gayri nakdi kredi ilişkisi söz konusu olmayabilir. Akreditif açtırana talep ettiği akreditif miktarını bankaya döviz olarak yatırmış ise, bu halde kur farkı da ortaya çıkmayacağından herhangi bir kredi ilişkisi kurulmaz. Gayri nakdi krediler bakımından akreditifin diğer kredilerden ayrı bir özelliği bulunmadığı da belirtilmelidir.⁴⁴ Ayrıca marjlı akreditifte eğer karşılık yabancı para ile ödenecekse, bankaya yatırılacak olan memleket parası ile rayiç karşılığıdır. Ülkede döviz kısıtlaması varsa, akreditif açtırana o miktardaki meblağın dışarıya transfer edilmesi için gerekli işlemleri yapacak ve gerekli belgeleri bankaya verecektir.⁴⁵

Akreditif açtırana, bankaya yatırması gereken tutarı, bankaya yatırmaz ya da gerekli teminatı sağlamazsa, banka, akreditif alacaklısı satıcıya ödemede bulunmak zorunda değildir.⁴⁶

2. Belgeleri Teslim Alma Yükümlülüğü

Akreditif açtırana, banka ile yaptığı anlaşma uyarınca akreditif şartlarında belirtilen belgeleri teslim almak durumundadır. Zira akreditif açtırana mal-

⁴² ABİK, s. 101; REİSOĞLU, Akreditif, s. 170; AYDOS, s. 87.

⁴³ EKİCİ, Akreditif, s. 80.

⁴⁴ DOĞAN, s. 76.

⁴⁵ ULUÇ Mehmet, "Borçlar Hukuku Açısından Akreditif", C. 3, **Batider**, 1966, (ss. 432-478), s. 466; AYDOS, s. 88.

⁴⁶ Öğretide bir görüşe göre bu durum banka için akreditif sözleşmesinden haklı nedenle rücu sebebidir. Bkz. TOLUN Osman, "Akreditifin Hukukî Mahiyeti", **Adalet Dergisi**, S. 3, 1957, (ss. 266-280), s. 277; ÖZEL, Akreditif, s. 37; Özellikle lehtar tarafından ibraz edilen akreditif şartlarına uygun belgelerin banka tarafından kabul edilerek akreditif açtırana ödeme için başvurulduğu safhada bankanın rücu etmesi söz konusu olamayacağı için bu görüşe katılma olanağının bulunmadığına ilişkin bkz. AYANOĞLU, s. 92, dn. 106.

ları gümrükten çekebilmesi için bu belgeleri teslim alması gerekir.⁴⁷ Belgeler alıcıya bir makbuz karşılığında verilir. Alıcı herhangi bir nedenle belgeleri teslim almazsa, banka ya malları gümrükten çeker ya da mallar gümrük tarafından satışa çıkarılır.⁴⁸ Elde edilen satış bedelinin alıcının borcunu karşılamaması halinde ise aradaki fark ayrıca talep edilir.⁴⁹

3. Komisyon ve Masrafları Karşılama Yükümlülüğü

Akreditif bankası tarafından yapılan aracılık faaliyeti, banka açısından bir komisyona hak kazanma şeklinde kendini gösterir. Ancak burada kullanılan “*komisyon*” ifadesi teknik anlamda değildir. Komisyon ile kastedilen, bankanın gördüğü aracılık faaliyeti karşılığında aldığı ücrettir. Gerekli belgeler karşılığında lehtara ödemede bulunduğu anda komisyon ücreti doğar.⁵⁰ Akreditifin ifasının sözleşme kurulduktan sonra imkânsız hale gelmesi durumunda ise, banka ancak o ana kadar gördüğü işin karşılığı olarak nispi bir komisyon isteyebilecektir.⁵¹

Akreditif açtıran, akreditif bankasının komisyonunun yanı sıra, işleme katılan diğer bankaların komisyonlarını, akreditif işlemi kapsamında yapılan vergi, harç gibi tüm masrafları da karşılama yükümlülüğü altındadır.⁵² Bununla birlikte taraflar akreditif metninde komisyon ve her türlü masrafın lehtar tarafından karşılanacağını kararlaştırabilirler. Nitekim uygulamada sıklıkla komisyon ve diğer masrafların lehtar tarafından karşılanacağı şartı akreditife konulmakta ve akreditif bankası veya görevli banka akreditif bedelini öderken komisyon ve masrafları düşmektedir.⁵³ Akreditifteki bu şarta rağmen, akreditif bankası gerekli kesintileri yapmadan akreditif bedelini tam olarak lehtara öderse bunun sonuçlarına kendisi katlanır, akreditif açtıran rücu hakkı bulunmaz. Buna karşılık lehtarın akreditifi kullanmaması, uygun belge ibraz etmemesi veya alacağı üzerine haciz konulması gibi nedenlerle komisyon ve diğer masrafların tahsil edilememesi durumunda, akreditifle ilgili tüm masrafların akreditif açtıran rücu edilmesi mümkündür.⁵⁴

⁴⁷ AYANOĞLU, s. 95; ÖZALP, s. 33.

⁴⁸ ÖZEL, Akreditif, s. 37-38.

⁴⁹ AYDOS, s. 88.

⁵⁰ ULUÇ, s. 466; ABİK, s. 99.

⁵¹ EKİCİ, Akreditif, s. 81.

⁵² AYANOĞLU, s. 94; GÜNAY, s. 91; YILMAZCAN, s. 85.

⁵³ AYANOĞLU, s. 94; GÜNAY, s. 91.

⁵⁴ REİSOĞLU, Akreditif, s. 174; AYANOĞLU, s. 94-95.

Bankanın alabileceği komisyonlar da kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Birincisi her türlü akreditif işleminde alınan *akreditif komisyonları*, ikincisi akreditifin teyit edilmesi halinde satıcının bulunduğu yerdeki banka tarafından alınan *teyit komisyonlarıdır*.⁵⁵ Akreditif dolayısıyla bankalar tarafından yapılan telefon, pul, harç vs. harcamaları ise *masraf* olarak isimlendirilmektedir. Banka gerek komisyon gerekse masraflar için akreditif açtırandan belirli bir avans talep edebilir.⁵⁶ Bankanın bu avans verilinceye kadar, belgeler üzerinde hapis hakkı kullanması mümkündür.⁵⁷ Belgeler üzerindeki bu hapis hakkı, masraflar ve komisyon bakımından da söz konusu olabilir.⁵⁸

III. AKREDİTİF BANKASININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Akreditifin Süresi İçinde Açılması ve Lehtara Bildirilmesi

Akreditif ilişkisinin aslî borçlusu durumunda olan akreditif bankası, akreditif açtıran alıcının doldurduğu akreditif açtırma teklif mektubunu inceleyerek bir küşat mektubu düzenler. Küşat mektubu, alıcı ile bankanın önceden üzerinde anlaştıkları noktaları resmî olarak satıcının ülkesine ileten bir araçtır.⁵⁹ Akreditif bankası düzenlediği küşat mektubunu lehtara iletmek üzere muhabir bankaya gönderir ve bu şekilde akreditif açılmış olur.⁶⁰ Dolayısıyla akreditif bankasının ilk

⁵⁵ ULUÇ, s. 466.

⁵⁶ ULUÇ, s. 466; AYDOS, s. 89.

⁵⁷ ÖZEL, Akreditif, s. 38.

⁵⁸ KUNT, s. 72; ERDOĞAN, s. 115.

⁵⁹ EKİCİ, Akreditif, s. 81; AYDOS, s. 89.

⁶⁰ "... dış alım-satımlarda alıcı ayrı ayrı memleketlerde ikamet ettiklerinden akreditifi açan banka, akreditifi açtığı keyfiyetini lehdara (satıcıya) o memlekette şubesi varsa onun, yoksa bir başka banka vasıtasıyla bildirir. Bu bankaya muhabir banka, denir. Bu muhabir banka, ayrıca kendisi de akreditifi teyid etmemişse (kendisi teyid ederse bu halde, teyidli akreditif-credit con firme olur ve kendisi de bağımsız bir taahhüt altına girer) sadece akreditifi lehdara bildiren ve hiçbir sorumluluk almayan kişi durumundadır...", Y.11.HD, E. 1980 / 3185, K. 1980 / 3644, 04.07.1980; "... Amir banka alıcı ile yaptığı sözleşmede belli edilen koşullara uygun olarak satıcı lehine akreditif açar ve keyfiyeti satıcının bulunduğu yerde şubesi varsa onun, yoksa başka biri bankanın (muhabir banka) aracılığı ile satıcıya duyurur. Akreditif bankanın bu amaçla muhabir bankaya gönderdiği akreditif mektubunda ödeme koşulları ve satıcının ibraz edeceği belgelerin nev'i ve mahiyeti de belirtilir. Muhabir banka, ancak bu belgelerin satıcı tarafından ibraz edilmesi ve ödeme koşullarının gerçekleşmesi halinde ödemede bulunur. Aksi takdirde ödeme yapamaz; yaparsa akreditif bankasına karşı vekalet hükümlerine göre sorumlu olur. Muhabir banka akreditifi teyit etmediği sürece akreditif bankasının temsilcisi durumunda kalmaya devam eder ve bu nedenle de satıcıya karşı müstakil bir sorumluluk (parasal) yüklenmiş olmaz..." Y.11.HD, E. 1976 / 5881, K. 1977 / 558, 10.02.1977, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

yükümlülüğü, alıcının talimatına uygun olarak belirlenen süre içinde akreditifi açıp satıcıya bildirmektir.⁶¹ Akreditif bankası ile lehtar arasındaki ödeme ilişkisi de bankanın bu bildirimini ile kurulmuş olur.⁶² Banka bu bildirimini zaman kaybetmeksizin yapmalıdır.⁶³ Banka mücbir sebep olmaksızın uygun süre içinde akreditifi lehtara bildirmezse, alıcı akreditifi feshedebilir.⁶⁴ Zira alıcının satıcıya karşı yüklendiği akreditif açtırma borcunun, akreditif bankasının kusuru nedeniyle zamanında yerine getirilememesi, satıcının temel ilişkiyi oluşturan sözleşmeden dönerek alıcıdan olumsuz (menfi) zararını istemesine neden olabilir. Bu durumda alıcı da, o bankada açtırmış olduğu akreditifi feshederek, banka ile arasındaki sözleşmenin gereği gibi yerine getirilmediği gerekçesi ile, akreditif bankasından olumlu (müsbet) zararını isteyebilecektir (TBK m.112, m.506).⁶⁵ Zira akreditifin süresinde açılması ve keyfiyetin lehtara bildirilmesi, bankadan vekil sıfatıyla özen borcu kapsamında beklenen bir edimdir. Belirtildiği üzere, akreditif ilişkisinin sağlıklı şekilde yürütülüp tamamlanması için bu yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu denli önemli bir edimin yerine getirilmemesi, bankanın vekil olarak özen borcuna aykırı davrandığını gösterir.⁶⁶ Kaldı ki akreditife dair bankacılık uygulaması nazara alındığında bu yükümlülüğün bankanın özen borcu kapsamında kalacağı sonucuna da ulaşmak gerekir. Kuşkusuz mücbir sebep sayılabilecek olgular nedeniyle bu borç yerine getirilmediyse, bankanın özen borcuna aykırılıktan ve kusurundan söz etmek mümkün olmayacaktır.⁶⁷

2. Belgelerin Makul Bir Özenle İncelenmesi

Akreditif bankası akreditif bedelini, akreditif talimatında ifade edilen belgelerin lehtar tarafından kendisine ibraz edilmesi halinde öder.⁶⁸ Belirtilmelidir ki banka, akreditif şartlarında belirtilmeyen belgeleri incelememekte ve bu belgeleri ibraz eden lehtara iade etmektedir.⁶⁹ Bu nedenle lehtar tarafından bankaya ibraz edilen belgelerin, akreditif talimatında öngörülen belgelerle

⁶¹ EKİCİ, Akreditif, s. 81-82; AYDOS, s. 89; BOZKURT, s. 106.

⁶² AYANOĞLU, s. 71.

⁶³ EĞİLMEZLER, s. 633; EKİCİ, Akreditif, s. 82; AYDOS, s. 89-90; GÜNAY, s. 89.

⁶⁴ ULUÇ, s. 467.

⁶⁵ TEKİNALP, s. 436; KUNT, s. 69-70; AYDOS, s. 90; AYANOĞLU, s. 71-72; GÜNAY, s. 89.

⁶⁶ GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Türk - İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu**, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2001, (Özen), s. 256.

⁶⁷ GÜMÜŞ, Özen, s. 256.

⁶⁸ ERDOĞAN, s. 95.

⁶⁹ AYDOS, s. 90; GÜNAY, s. 93.

uyumlu olması gerekir.⁷⁰ Akreditifte kullanılan belgeler çoğunlukla konişmento, yükleme kaydı gibi taşıma belgeleri, sigorta belgeleri, ticari faturalar ile konsolosluk belgesi, ardiye senedi gibi belgelerdir.⁷¹

Akreditif talimatında gösterilmiş belgelerin akreditif şartlarına uygun olup olmadıklarını saptayabilmek için, akreditife dâhil olan bütün bankalar, belgeleri dürüstlük kuralına uygun olarak makul bir özenle incelemek zorundadır.⁷² Güven kurumu olan bankanın, hem tacir hem de vekil sıfatıyla belgelerin incelenmesinde özen göstermesi gerekir. Bu bağlamda ortalama bir bankanın özeninin yeterli olacağı ifade edilmekte⁷³ ise de ortalama bir bankanın dahi güven kurumu niteliği ve tacir sıfatı nedeniyle üst düzeyde özen göstermesi gerektiği gözden kaçırılmamalıdır. Şu kadar ki bankanın inceleme yükümlülüğü kural olarak belgelerin şekli varlıklarıyla sınırlıdır.⁷⁴ Akreditif şartlarına uygun olmayan belgelerin ibraz edilmesi halinde bankanın, belgeleri teslim almayı reddetmesi ve lehtara ödeme yapmaması gerekir. Ayrıca banka sadece akreditif talimatındaki şartlara uygun olmayan belgeleri değil, aynı zamanda birbiri ile çelişki içerisinde bulunan belgeleri de reddetmeli ve ödeme yapmamalıdır. Bu hususta örnek olarak konişmentoda yükleme tarihinin 18.04.2019 yazarken sigorta poliçesinde 20.04.2019 yazması gibi iki belge arasındaki tutarsızlık verilebilir.⁷⁵ Buna karşılık akreditif bankası yapacağı inceleme sonucunda belgelerin akreditif şartlarına uygun olduğunu tespit ederse ödemeyi yapmalıdır.

Yapılacak incelemede sadece belgeler esas alınmalı, temeldeki satış sözleşmesi gibi belge dışı unsurlara dikkat edilmemelidir.⁷⁶ Bu yönüyle bankanın, malların kalitesi, temel ilişkide kararlaştırılan vasıfları taşıyıp taşımadığı gibi konularda, bizzat akreditif şartlarında öngörülmedikçe inceleme ve araştır-

⁷⁰ AYANOĞLU, s. 79; Fransız Yüksek mahkemesi bir kararında, lehtara yapılan bildirimle sağlık belgesi ve denetim raporu şeklinde iki belge istenmesine karşın, her iki belgede yer alması gereken bilgilerin yer aldığı tek bir belgenin ibraz edilmesinin banka tarafından kabul edilmesinde bankanın doğru ve yerinde bir takdir hakkı kullandığı sonucuna varmıştır. Sözü edilen karar ve değerlendirilmesi için bkz. Cour de Paris, Revue Generale de Droit Commercial 1943, s. 72, aktaran KAYA, s. 101.

⁷¹ Bu belgeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ERDOĞAN, s. 96 vd.

⁷² ERDOĞAN, s. 19-20; "... Belgelerin akreditif şartlarına uygun olup olmadıklarını makul bir özenle inceleme zorunluluğu ve yükümü, akreditif işleminde yer alan bütün bankalara yöneliktir...", Y.19.HD, E. 1993 / 633, K. 1994 / 547, 26.01.1994, KOSTAKOĞLU, s. 1137-1138.

⁷³ GÜMÜŞ, Özen, s. 257.

⁷⁴ GÜMÜŞ, Özen, s. 257.

⁷⁵ EKİCİ, Akreditif, s. 82.

⁷⁶ GÖĞER, s. 86.

ma yükümlülüğü bulunmaz.⁷⁷ Zira bankalar yalnızca akreditif metniyle bağlı olup, alıcı ile satıcı arasındaki temel hukukî ilişkiden bağımsızdırlar.⁷⁸

Bankacılık uygulamasında, belgelerin akreditif şartlarına uygunluğunun araştırılması konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bu görüşler *harfi harfine uygunluk görüşü* ve *bütünler uygunluk görüşü*dür. Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletleri bankacılığında genellikle harfi harfine uygunluk görüşü benimsenmektedir. Ancak bu görüşte aşırılığa gidilmesi halinde akreditifler, ödemeyi sağlama aracı olmaktan çıkıp, adeta ödemeyi önleme aracına dönüşebilir. Bütünler uygunluk görüşüne göre ise, ibraz edilen akreditif belgelerinin noktası virgülüne kadar akreditif şartlarına uygun olması gerekmez. Bu görüşe göre akreditif belgelerinin şekli ve içeriği itibarıyla akreditif şartlarıyla uyum içinde bulunması yeterlidir.⁷⁹ Kanımızca akreditif işleminin çabuk ve etkin bir şekilde gerçekleşmesi için bütünler uygunluk görüşü kabul edilmelidir.⁸⁰

Belirtilmelidir ki bankaların, belgeleri makul bir özen ile inceleme yükümlülüğü kapsamında, belgelerin şekli, yeterliliği, sahte olup olmadığı, geçerlilikleri ve içerdikleri ya da üzerlerine sonradan eklenen genel ve/veya özel şartlar dolayısıyla hiçbir sorumluluğu yoktur.⁸¹

Ayrıca satıcının ülkesi, alıcı ile satıcı arasındaki temel ilişkiye konu olan malların ihracını izne bağlayabilir. Alıcı bu durumu bilmiyorsa akreditif talimatında banka tarafından aranması gereken belgeler arasında izin belgesinin belirtilmemiş olması mümkündür. Bu halde satıcı tarafından ibraz edilen belgeler karşılığında banka ödeme yapar, ancak mallar alıcıya ulaşamazsa, alıcının zararı söz konusu olacaktır. Bu zarar bankadan kaynaklanmadığı için kural olarak banka sorumluluğu üstlenmez. Kaldı ki alıcının böyle bir riski önceden ihtimal dâhilinde görmesi ve araştırması gerektiği düşünülebilir. Ancak mesleğinde uzman olan sözleşme tarafının, sözleşmenin deneyimsiz tarafını somut sözleşme riskleri hakkında aydınlatması yükümlülüğünün bulunduğuna ilişkin gittikçe güçlenen bir eğilim söz konusudur.⁸² Bu yönüyle ithalat ve ihracat işlemlerinde uzman kuruluşlar olmaları

⁷⁷ ERDOĞAN, s. 19.

⁷⁸ UĞUR Aynaz, “Akreditif İlişkisi ve Hukuki Niteliği”, **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 9, Ocak 2015, (ss. 35-53), s. 42.

⁷⁹ Bu görüşler hakkında bilgi için bkz. TUMAY Turhan, **Dış Ticaret Banka Tekniği**, 2. Bası, İstanbul, 1987, s. 83-84; AYDOS, s. 90.

⁸⁰ Aynı yönde EKİCİ, Akreditif, s. 83.

⁸¹ TEKİNALP, s. 437; ERDOĞAN, s. 20; AYANOĞLU, s. 85.

⁸² GEZDER, Ümit, **Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, İstanbul, 2009, s. 179.

sebebiyle bankaların önceden akreditif açtırma akreditifin gereği gibi yerine getirilmesini engelleyebilecek olgular hakkında uyarması gerekir. Bankanın bu uyarıyı yapmaması halinde culpa in contrahendo (sözleşme görüşmeleri sırasındaki kusurlu davranış) uyarınca sorumlu olacağı kabul edilmelidir.⁸³

3. Belgelerin Süresi İçinde İncelenmesi ile Talimata Uygun Değillerse Süresi İçinde Ret ve İadesi

Akreditif bankası, gönderilen belgeleri aldığı anda bunları makul bir özenle incelemeli, kabul edip etmediğini belgeleri gönderen bankaya veya belgeler doğrudan lehtardan ise lehtara, azamî beş iş günü içinde bildirmelidir.⁸⁴ Bu süre, belgelerin akreditifte ibraz yeri olarak gösterilen banka şubesine ibrazını takip eden günden itibaren işlemeye başlar.⁸⁵

Bankanın makul bir özenle incelemesi gereken belgeler, akreditifin geçerli olduğu süre içerisinde ibraz edilen belgelerdir. Akreditifin geçerlilik süresinden sonra ibraz edilen belgelere ilişkin bankanın inceleme yetkisi bulunmamaktadır.⁸⁶ Bu nedenle banka, süresinden sonra ibraz edilen belgeleri incelemeyi, söz konusu belgeler akreditif şartlarına uygun olsalar dahi reddetmelidir.⁸⁷ Yine banka incelemeyi en kısa sürede sonuçlandırmalı, eksik ya da yetersiz belge olduğu takdirde süresi içinde kalmak koşuluyla lehtara bunları tamamlama ya da düzeltme imkânı da tanınmalıdır.⁸⁸ Belgeler süresi içinde ibraz edilmişse akreditif süresi sona erse dahi bankanın inceleme yükümlülüğü devam eder.⁸⁹ Ancak bu durumda bel-

⁸³ ERDOĞAN, s. 107; Bu hususta *Doğan* bankanın, ülke içi veya milletlerarası ticari ilişkilerden kaynaklanabilecek potansiyel risklere ilişkin akreditif açtırma uyarma yükümlülüğünün bulunmadığını belirtmektedir. Ancak yazar bankanın akreditifin yürütümü konusunda, müşterisi olan akreditif talebinde bulunan kimseye bilgi vermesi gerektiğini de ifade etmektedir. Bu hususta talepte bulunan kimsenin gerek kendi ülkesi gerekse lehtarın ülkesinin döviz kuralları hakkında bilgilendirilmesi gerektiği örnek olarak verilmektedir. Bkz. DOĞAN, s. 199-200.

⁸⁴ Akreditiflere İlişkin Bir Örnek Usuller ve Uygulama Kurallar (UCP)'da beşinci revizyonu gerçekleştiren 1993 tarihli 500 sayılı Broşürde yedi gün olarak öngörülen bu makul süre, altıncı ve son revizyon olan 2007 Revizyonu 600 sayılı Broşür ile beş güne indirilmiştir. Bkz. YILMAZ/TOPUZ/ÖZKEN/KOCA-EFE CEBECİ, s. 399; YILMAZCAN, s. 94; Uygulamada yeknesaklığın sağlanması açısından böyle bir kesin süreye yer verilmesinin doğru olduğu, ancak akreditifle ödemenin öngörüldüğü işlemlerin çoğunlukla sınır aşan karakterde olması karşısında, bazı somut olaylarda bu sürenin yeterli gelmeme ihtimaline dayalı olarak tarafların daha uzun bir süre kararlaştırabilecekleri hususunda bkz. KAYA, s. 113-114.

⁸⁵ AYANOĞLU, s. 86-87.

⁸⁶ ERDOĞAN, s. 107.

⁸⁷ KOSTAKOĞLU, s. 1021.

⁸⁸ KAYA, s. 114.

⁸⁹ AYANOĞLU, s. 87.

gelerde eksiklik varsa lehtarın tamamlanmasına olanak kalmaz. Belgelerin banka tarafından incelenerek kabul edildiği durumda, akreditif bedelinin ödenmesi için ayrıca bir vade öngörülmüşse bu vadenin de beklenmesi gerekmektedir.⁹⁰

Akreditif bankası tarafından belgelerin reddine karar verilmesi durumunda bunun bildirilmesi bakımından izlenecek yöntem ise şudur. Belgelerin gönderene bildirim, tel haberleşmesi (telefon, telgraf, faks, teleks gibi bir araç) ile veya bunun mümkün olmaması halinde diğer süratli haberleşme araçları ile gecikmeksizin yapılmalıdır. Söz konusu bildirimde, belgelerde tespit edilen uyumsuzluklar belirtilmeli, kabul etmeme sebepleri açıklanmalıdır. Akreditif bankası bu hususlara uymazsa belgelerin akreditif şartlarına uygun olmadığını ileri sürmek hakkından yoksun kalır. Bu durumda ret ve iadede geç kalmak hukuken belgelerin kabulü anlamına gelecektir.⁹¹ Hatta belgeleri gönderen banka, belgelerin şartlara uymadığı konusunda akreditif bankasını haberdar etse veya söz konusu eksiklikler için teminat olarak ya da haklarını saklı tutarak “*rezervli olarak*” ödemede bulunduğunu, vadeli ödeme taahhüdüne girdiğini, poliçeleri devir ve ciro ettiğini akreditif bankasına bildirirse dahi, akreditif bankası ret ve iade yükümlülüğünden kurtulmaz. Şöyle ki belgelerdeki eksikleri kesin bir ret için yeterli bulmayan ve önlemini alarak akreditif bankasına bildiren belgeleri inceleyen bankanın söz konusu uyarısına rağmen, akreditif bankası belgeleri ret ve iade etmemişse, bu durum akreditif bankasının eksiklik ve aykırılıkları önemli olarak nitelendirmediği, yani belgeleri kabul ettiği anlamına gelir.⁹² Buna karşılık ret bildiriminin zamanında yapılması halinde, akreditif bankası akreditif bedelini faiziyle birlikte geri isteme hakkına sahiptir.⁹³

IV. AKREDİTİF BANKASININ SORUMLULUĞU

1. Akreditif Açtıran ve Akreditif Bankası Arasındaki İlişkinin Hukukî Olarak Nitelendirilmesi

A. Eser Sözleşmesi Görüşü

Akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki karşılık ilişkisinin hukukî olarak nitelendirilmesi konusunda öğretilerde ileri sürülen ilk görüş bu ilişkinin, konusu iş görme olan ve tam iki tarafa borç yükleyen eser sözleşmesi

⁹⁰ KAYA, s. 114; AYANOĞLU, s. 87.

⁹¹ EKİCİ, Akreditif, s. 84.

⁹² TEKİNALP, s. 438.

⁹³ BOZKURT, s. 109.

niteliğinde olduğunu belirtmektedir.⁹⁴ Bu görüşe göre karşılık ilişkisinde her iki taraf da alacaklı ve borçlu konumundadır. Akreditif açtırmanın talebini alan bankanın, akreditif sözleşmesinde yalnızca hizmet edimi üstlenmesi yeterli değildir. Bu işlem dolayısıyla akreditif açtırın, bir işin görülmesini isteme hakkına sahip olurken, akreditif bankası da doğacak komisyon ve sair masraflar açısından alacaklı konumuna gelmekte (TBK m.479) ve öngörülen belgelerin süresi içinde ibrazı karşılığında lehtara soyut bir ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Böylelikle akreditif bankası akreditif açtırana karşı hizmet ediminin yanı sıra, somut bir neticenin teminini de üstlenir.

Bu görüşün değerlendirilmesi bakımından, eser sözleşmesindeki “*eser*” kavramının açıklanması gerekir. Öğretide çalışma ürünü olarak ortaya çıkan bir sonucun devamlılık arz etmemesi ve devredilememesi halinde bile eser niteliğinin var olduğu, eser bakımından insan emeğinin ürünü olan ve iktisadi değeri bulunan hukukî bir varlığın meydana gelmesinin yeterli olduğu kabul edilmektedir.⁹⁵ Bu kapsamda vekâlet sözleşmesinden farklı olarak eser sözleşmesinde önemli olan belli bir sonucun elde edilmesidir.⁹⁶ Oysa akreditifte, akreditif bankasının böyle bir sonuç elde etme yükümlülüğü yoktur. Banka sadece akreditif şartlarına uygun belge ibraz etmesi halinde lehtara ödemedede bulunmakta, lehtarın eksik belge ya da uygun olmayan belge ibraz etmesi halinde ise ödemeyi reddetmektedir. Bankadan mutlaka objektif olarak tespit edilebilen bir sonuç beklenmesi söz konusu değildir.⁹⁷ Banka, lehtardan belgeleri teslim alıp incelemekte ve bunları akreditif açtırana ulaştırmaktadır.

⁹⁴ EĞİLMEZLER, s. 632; BORGGREFE, s. 17; GÖĞER, s. 53, s. 82; CANARIS, N. 923, s. 639.

⁹⁵ TANDOĞAN Halûk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C. 2, Vedat Kitapçılık, 5. Tıpkıbasım, İstanbul, 2010, s. 4.

⁹⁶ TANDOĞAN, s. 39; KILIÇOĞLU Ahmet M., **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 450; EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 719; ZEVKLİLER Aydın/GÖKYAYLA K. Emre, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 599; WEBER Rolf H., **Basler Kommentar, Obligationenrecht I, OR Art.1-529, OR Art.394**, 6. Auflage, Basel, 2015, Art.394 N. 2; BÜHLER Roland, **OR Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht, OFK-Orell Füßli Kommentar** (Herausgegeben von Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser), 3. überarbeitete Auflage, Zürich, 2016, Art.394 N. 17; AYDOĞDU Murat/KAHVECİ Nalan, **Türk Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 796; GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018, (Borçlar Özel), s. 322; KURŞAT Zekeriya, “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, **İÜHF**, C. 67, S. 1-2, 2009, (ss. 143-166), s. 147.

⁹⁷ Aynı yönde bkz. ÖZEL, Akreditif, s. 88; AYDOS, s. 68.

Bankanın belgelerin düzenlenmesine bir müdahalesi veya katkısı bulunmaz.⁹⁸ Bu gerekçelerle kanaatimizce akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki karşılık ilişkisi eser sözleşmesi olarak nitelendirilmemelidir.

B. Vekâlet Sözleşmesi Görüşü

Akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki karşılık ilişkisinin hukukî olarak nitelendirilmesi konusunda öğretilerde ileri sürülen diğer görüş, bu ilişkinin vekâlet sözleşmesi niteliğinde olduğunu belirtmektedir.⁹⁹ Bu görüşe göre taraflar arasındaki ilişki çeşitli nedenlerle vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilmese bile, akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki ilişki özel olarak kanundaki belirli bir sözleşmeye dâhil olmadığından, TBK m.502/II (BK m.386/II) gereğince bu ilişkiye vekâlete ilişkin hükümler uygulanacaktır.¹⁰⁰ Kaldı ki karşılık ilişkisinin hukukî niteliği itibarıyla eser sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilse dahi, bu sözleşmenin ilişkiyi belirlemede eksik kaldığı noktalarda TBK m.502/II (BK m.386/II) uyarınca vekâlete ilişkin hükümlere kıyasen başvurulacaktır.¹⁰¹ Bize göre de akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki ilişki vekâlet sözleşmesidir.¹⁰² Nitekim TBK m.502/II uyarınca “*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörme sözleşmelerine de uygulanır.*” Böylelikle TBK m.502/II çerçevesinde, gerek Kanun’da düzenlenmeyen iş görme sözleşmeleri bakımından gerekse Kanun’da düzenlenen iş görme sözleşmelerinin kanunda düzenlenmeyen hususları bakımından vekâlete ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmelidir.¹⁰³

⁹⁸ Aynı yönde bkz. KUNT, s. 40.

⁹⁹ ULUÇ, s. 463; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1353; BAHTİYAR Mehmet, “Akreditif ve Milletlerarası Özel Hukukta Doğurduğu Sorunlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, 1989, C. 15, S. 1, (ss. 71-88), s. 77; REİSOĞLU, Akreditif, s. 171 vd.; KUNT, s. 42; ERDOĞAN, s. 89; DOĞAN, s. 77; BOZKURT, s. 106; REİSOĞLU, Konferans, s. 16; KOSTAKOĞLU, s. 1007; TEKBEN Tuğçe, Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Hukukî Sonuçları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 191.

¹⁰⁰ ULUÇ, s. 463; REİSOĞLU, Akreditif, s. 171; BOZKURT, s. 106; TOKDEMİR, s. 49.

¹⁰¹ ÖZEL, Akreditif, s. 88; AYDOS, s. 68.

¹⁰² Aynı şekilde akreditif bankası ile akreditif açtıran (alıcı) arasında meydana gelen hukukî ilişkinin vekâlet sözleşmesi niteliğinde olduğu yönünde Yargıtay kararı olarak bkz. Y.11.HD, E. 2008 / 7103, K. 2010 / 3601, 1.4.2010; “*Somut olayda, amir (alıcı) davacı ile akreditif bankası davalı arasındaki hukukî ilişki vekalet sözleşmesi olup, taraflar arasındaki uyumsuzluğun bu sözleşme çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.*”, Y.11.HD, E. 2006 / 204, K. 2006 / 7770, 3.7.2006, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

¹⁰³ YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1156, s. 1353; TEKBEN, s. 191; Vekâlete ilişkin hükümlerin, diğer iş görme sözleşmeleri açısından “genel hüküm” niteliği taşıdığı hakkında ayrıca bkz. FELMANN

Vekâlet sözleşmesi; vekile, vekâlet verenin menfaat ve iradesine uygun biçimde bir iş görme ya da işlem yapma borcu yükleyen sözleşmedir.¹⁰⁴ Vekil, bu sözleşmeyle bir edim sonucunu değil, belirli bir sonuca ilişkin olarak edim fiilinde bulunmayı ve bunu özenle yerine getirmeyi taahhüt eder.¹⁰⁵ Bu kapsamda vekâlet sözleşmesi vekile, vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun olan sonuca yönelik bir iş görmeyi, zaman kaydına tâbi olmaksızın ve nispeten bağımsız olarak,¹⁰⁶ ayrıca sonucun elde edilmemesi rizikosu ona ait olmamak üzere yüklemektedir.¹⁰⁷ Vekâlet sözleşmesi kural olarak eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.¹⁰⁸ Zira ancak sözleşme ya da teamülün varlığı halinde vekil ücrete hak kazanmaktadır (TBK m.502/III).¹⁰⁹ Ayrıca her sözleşmede taraflar birbirlerine güven duymaktaysa da vekâlet sözleşmesi, vekil ile vekâlet veren arasında çoğunlukla daha yoğun bir güven ilişkisini barındırır.¹¹⁰ Bu güven esas olarak karşılıklı olmakla beraber, vekâlet veren bakımından iş konusu hakkında uzman olan vekilin gerek kişiliğine gerekse mesleki bilgi ve yeteneğine ilişkin olarak kendisini göstermektedir.¹¹¹

Bu bilgiler ile akreditifin unsurları birlikte değerlendirildiğinde, akreditif hakkında şu tespitlere varılır. Akreditifte akreditif açtıran, akreditif bankasını,

Walter, **Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2. Abteilung, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband, Der einfache Auftrag, Art.394-406**, Bern, 1992, Art.394 N. 302; HOFSTETTER Josef, **Schweizerisches Privatrecht, 7. Band, Teilband 6, Obligationenrecht**, Basel-Genf-München, 2000, s. 16.

¹⁰⁴ EREN, s. 705; ARAL Fahrettin/AYRANCI Hasan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 596; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 596; FELMANN, Art.394 N. 25; HUGUENIN Claire, **Obligationenrecht, Allgemeiner und Besonderer Teil**, Zürich/ Basel/Genf, 2012, N. 3221; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 790.

¹⁰⁵ ARAL/AYRANCI, s. 438; GÜMÜŞ, **Borçlar Özel**, s. 420; WEBER, Art.394 N. 2; BÜHLER, Art.394 N. 17; AKİPEK Şebnem, **Alt Vekâlet**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 36.

¹⁰⁶ FELMANN, Art.394 N. 115; HOFSTETTER, s. 18; GÜMÜŞ, **Borçlar Özel**, s. 416.

¹⁰⁷ TANDOĞAN, s. 356; Eser sözleşmesinin aksine, vekâlet sözleşmesinde vekilin bir sonucun mutlaka elde edilmesi için değil, belirli bir yönde çalışmak için taahhüt altına girdiği ve bu durumun akreditif ilişkisinde açıkça ortaya çıktığı yönünde bkz. EKİCİ, Akreditif, s. 58.

¹⁰⁸ AKİPEK, s. 43; YALÇINDURAN Türker, **Vekâlet Sözleşmesinde Ücret**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 53.

¹⁰⁹ EREN, s. 706; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1165; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 603-604; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 793-794; FELMANN, Art.394 N. 368; HONSELL Heinrich, **Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil**, 10. überarbeitete Auflage, Bern, 2017, s. 335; BÜHLER, Art.394 N. 17.

¹¹⁰ GÜMÜŞ, **Borçlar Özel**, s. 417.

¹¹¹ SARI Suat, **Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Ermesi**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 28; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 597.

kendi menfaatine ve iradesine uygun olarak belirlenen şartların gerçekleşmesi halinde, satış bedelini lehtara ödemekle görevlendirmektedir. Yani vekâlet, alıcının akreditife ilişkin talimatlarını ifade etmektedir.¹¹² Gerçekten de akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki sözleşme gereğince banka, akreditif açtıran adına ve hesabına onun tarafından saptanan koşullar dâhilinde üçüncü şahsa (lehtara) ibraz edeceği belgeler karşılığında ödeme yapma taahhüdünde bulunur.¹¹³ Bu kapsamda akreditif bankası, akreditif açtıranın talimatına uygun olarak lehtar ile akreditif sözleşmesi yapmaktadır. Banka, bu görevini akreditif açtıranın iradesine uygun olarak kendi yetkisi içinde nispeten bağımsız olarak gerçekleştirir.¹¹⁴ Nitekim vekilin nisbî bağımsızlığı, onun vekâlet verenin menfaatine iş görürken amacına ulaşmak için belli ölçüde karar verme zorunluluğunda bulunmasının bir sonucudur. Özel uzmanlık gerektiren işlerde ise bu bağımsızlık genelde daha geniş ölçüde olmaktadır.¹¹⁵ Satış bedelinin ödenmesi işine aracılık eden banka da konusunda uzman bir kişi olarak belgelerin değerlendirilmesinde, nispeten serbest olarak hareket etmekte, akreditif şartlarına uymayan belgeleri ise ancak akreditif açtıranın izniyle kabul etmektedir.¹¹⁶ Bunun dışında banka, akreditif açtıranın talimatlarına sıkı sıkıya bağlıdır. Bankaya akreditif açtıran tarafından tespit edilerek verilen talimatın içeriği, kural olarak akreditif açtıran ile lehtar arasındaki sözleşmede kararlaştırılan akreditif şartında (klozunda) tespit edilmiştir. Akreditifin, bankanın kendisinden akreditif talebinde bulunan kişiye açacağı krediden karşılanıyor olması da, taraflar arasındaki ilişkinin hukukî niteliğini değiştirmez. Bu halde banka ile akreditif talebinde bulunan arasında, kredi sözleşmesi ve akreditif talebinin kabul edilmesiyle oluşan vekâlet sözleşmesi olmak üzere iki farklı sözleşme vardır.¹¹⁷

Ayrıca vekâlet sözleşmesinin kural olarak eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması, akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki ilişki bakımından yetersiz kalacağı anlamına gelmez. Zira TBK m.502/III uyarınca sözleşme veya teamül varsa vekil ücrete hak kazanır. Bu hüküm kapsamında bankanın komisyonu bakımından ortada bir teamülün bulunduğu sonucuna varılmaktadır.¹¹⁸ Gerçekten de iş görmenin serbest meslek olarak yapıldığı

¹¹² BOZKURT, s. 106.

¹¹³ ERDOĞAN, s. 18.

¹¹⁴ DOĞAN, s. 77.

¹¹⁵ TANDOĞAN, s. 374-375; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1168.

¹¹⁶ ÖZEL, Akreditif, s. 88; AYDOS, s. 69; BOZKURT, s. 106.

¹¹⁷ DOĞAN, s. 77.

¹¹⁸ ULUÇ, s. 463; EKİCİ, Akreditif, s. 58.

hallerde -örneğin bankalar tarafından- ücret karşılığında iş görülmesi teatmüldendir.¹¹⁹ Vekâlet sözleşmesinde ücret ödenmesinin kural olarak zorunlu olmaması, tek başına, ücret ödenmesini gerektiren iş görme sözleşmelerinin vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilmesinin önüne geçmez.¹²⁰ Nitekim akreditif gibi ücret verilmesini öngören bir iş görme sözleşmesi de sırf bu nedenle eser sözleşmesi sayılamaz.¹²¹

Böylece akreditifin açılmasının açıkça kabul edilmesinden sonra, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan vekilin borçları (TBK m.505-509) genel olarak akreditif bankası için de geçerli olmalıdır. Dolayısıyla akreditif bankası vekâleti kabul edip akreditifi açmaz ise, akreditif açtırmanın vekâlet sözleşmesine aykırılıktan ötürü zararlarını karşılamak durumunda kalır¹²² (TBK m.112). Akreditif bankasının, öncesinde akreditifin açılmasını kabul edeceği izlenimi yaratıp, sonradan kabul etmediği durumda ise bankanın sorumluluğu culpa in contrahendo kaynaklı olacaktır.¹²³

Vekâlet sözleşmesi görüşü kapsamında vekâletin tek taraflı olarak sona erdirilmesi hususlarına da değinilmelidir. Vekâlet sözleşmesinde TBK m.512 uyarınca vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak (azil ve istifa ile) sona erdirebilir. Böylece vekâlet sözleşmesinin taraflarından her biri, herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve karşı tarafın onayı aranmaksızın, yalnızca varması gerekli ve yeterli olan bir irade beyanı ile sözleşmeye son verme imkânına sahiptir.¹²⁴ Vekâlet sözleşmesinin tek taraflı olarak sona erdirilmesi bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliği taşımaktadır.¹²⁵

Oysa dönülemez akreditifte akreditif bankası lehtara ödeme konusunda kesin bir taahhüt altına girer. Bu akreditifte, akreditif açtırmanın azletmesi bir sonuç

¹¹⁹ ARAL/AYRANCI, s. 439; YALÇINDURAN, s. 142.

¹²⁰ Ancak vekâlet sözleşmesinin ücretli ya da ücretsiz olmasının bu sözleşmeye ilişkin bazı hükümlerin uygulanması bakımından farklılık doğurabileceğine ilişkin bkz. YALÇINDURAN, s. 107-108.

¹²¹ ÖZEL, Akreditif, s. 89.

¹²² REİSOĞLU, Akreditif, s. 172.

¹²³ REİSOĞLU, Akreditif, s. 173.

¹²⁴ TANDOĞAN, s. 619-620; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1220; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 631-632; SARI, s. 85 vd.; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 803.

¹²⁵ SARI, s. 89; KAYIHAN Şaban/ÜNLÜTEPE Mustafa, "Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri", *FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 3, 2014, (ss. 171-212), s. 181; SEÇER Öz, "Vekâlet Sözleşmesinin Vekalet Özgü Sebeplerle Sona Ermesi", *İÜHFD*, C. 6, S. 4, 2015, (ss. 877-944), s. 882.

doğurmayacağı gibi, bankanın istifa ettiğini bildirerek kendisinden beklenen yükümlülükleri yerine getirmemesi de söz konusu olamaz.¹²⁶ Ancak akreditif açtıran ile akreditif bankası arasında vekalet sözleşmesi kurulduktan sonra kural olarak akreditif şartlarında değişiklik, akreditif talimatının iptali, vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesi bakımından akreditif açılıncaya kadar olanaklıdır.¹²⁷ Bu bağlamda örneğin akreditif bankasının akreditif şartlarını lehtara bildirmesinden önceki süreçte akreditif açtıranın banka ile arasındaki vekâlet sözleşmesini sonlandırarak akreditif açtırma teklifinden rücu etmesi olanaklıdır.¹²⁸

Belirtilmelidir ki sadece bu farklılık sebebi ile vekâlet sözleşmesi görüşünün kabul edilemeyeceği sonucuna varılamaz. Zira söz konusu farklılık TBK m.512 hükmünün tipik veya atipik vekâlet sözleşmesi ayrımı yapılmaksızın emredici nitelik taşıdığı kabul edilmesi durumunda ortaya çıkar. Ancak öğretilerde söz konusu hükmün emredici niteliği haiz olup olmadığı tartışmalıdır. Öğretilerdeki baskın görüşe göre, TBK m.512 hükmü emredici niteliktedir. Bu nedenle vekâlet veren ve vekil bu haktan önceden feragat edemezler.¹²⁹ Buna karşılık öğretilerdeki diğer görüşe göre vekâlet sözleşmesinin tipik (olağan) ve atipik (isimsiz) olmasına göre bir ayırım yapılmalıdır.¹³⁰ Bu görüş uyarınca tipik vekâlet sözleşmelerinde TBK m.512 hükmü emredicidir. Atipik vekâlet sözleşmelerinde ise TBK m.512 hükmü emredici nitelik taşımaz. Bu nedenle atipik vekâlet sözleşmelerinde tarafların sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye hakkından önceden feragat etmesi mümkündür.¹³¹ Çünkü tipik vekâlet sözleş-

¹²⁶ ÖZEL, Akreditif, s. 89.

¹²⁷ REİSOĞLU, Akreditif, s. 173; DOĞAN, s. 102; REİSOĞLU, Konferans, s. 16.

¹²⁸ KOSTAKOĞLU, s. 1008.

¹²⁹ TANDOĞAN, s. 623; SEROZAN Rona, **Sözleşmeden Dönme**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 130-131; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 632; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1220; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 803; AKİPEK, s. 75; GÜMÜŞ, Borçlar Özel, s. 418; AKINCI Şahin, **Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi**, Konya, 2004, s. 65-67; DOĞANCI Doğa Ekrem, “Vekâlet Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Benzer Hukuki İlişkiler ile Karşılaştırılması”, **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 1, Temmuz 2014, (ss. 95-131), s. 106.

¹³⁰ Vekilin ücret almayacağı kararlaştırıldığı ya da hekimlik, avukatlık, yediemin sözleşmeleri gibi vekilin kişiliğinin önemli olduğu vekâlet sözleşmelerinin tipik, bu unsurların bulunmadığı vekâlet sözleşmelerinin ise atipik olduğu belirtilmektedir. Bkz. YALÇINDURAN, s. 51.

¹³¹ HONSELL, s. 361; WEBER, Art.394 N. 21; HUGUENIN, N. 3309; EREN, s. 716; Teknik olarak vekâlet sözleşmesi şeklinde nitelendirilse de, güven ilişkisinin ve her zamanlı fesih hakkının sözleşmenin bünyesiyle uyumadığı gerekçesi ile atipik olduğu ileri sürülen vekâlet hallerinin, vekâlet sözleşmesi olarak değil, sui generis sözleşme olarak kabul edilebileceği yönünde bkz. GÜMÜŞ, Borçlar Özel, s. 419.

melerinin aksine, atipik vekâlet sözleşmelerinde taraflar arasında mutlak bir güven ilişkisi bulunmamaktadır.¹³²

Kanımızca akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki hukukî ilişkinin vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi bakımından, bu ilişkide TBK m.512 hükmünün uygulanmaması bir eksiklik olarak görülmemelidir. Baskın görüşün kabul edilmesi durumunda dönülemez akreditifin, ilişkiyi tek taraflı olarak sona erdirmeye hakkından önceden vazgeçilememesinin bir istisnası olarak kabul edilmesi ile bu sorun giderilebilir.¹³³ Yine diğer görüş olarak TBK m.512'nin atipik vekâlet sözleşmeleri bakımından emredici olmadığı kabul edilmesi halinde de, akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki vekâlet sözleşmesinin atipik vekâlet sözleşmesi olması nedeniyle aynı sonuca ulaşılması mümkündür.

2. Bankanın Akreditif Açtıranına Karşı Sorumlu Olduğu Haller

A. Akreditif Bankasının Kendi Fiillerinden Dolayı Akreditif Açtıranına Karşı Sorumluluğu

Akreditif bankası, müşterisi olan akreditif açtıranına karşı belirttiğimiz yükümlülüklerini yerine getirmediğinde, yani akreditifi süresinde açmadığında, belgeleri kendisinden beklenen makul bir özenle ve makul bir sürede incelemeyemediğinde, şartlara aykırılığı tespit ettiği takdirde belgeleri zamanında ret ve iade etmediğinde, akreditif açtıranına karşı aralarındaki vekâlet sözleşmesinin olumlu (müsbet) ihlâli dolayısıyla TBK m.112 ve m.506 hükümleri uyarınca sorumlu olur. Bu durumda akreditif bankası sorumluluktan kurtulmak istiyorsa, kendisine hiçbir kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmek zorundadır. Şu halde akreditif şartlarında, örneğin lehtardan istenecek belgelerde bir belirsizlik varsa, banka derhâl akreditif açtıranına danışarak bu belirsizlikleri aydınlatmalıdır.¹³⁴ Çünkü satıcı alıcının borcunu gereği gibi ve zamanında yerine getirmemesi nedeniyle sözleşmeden dönerse, alıcı satıcının olumsuz (menfi) zararını karşılamak duru-

¹³² EREN, s. 716; Nitekim öğretilerde şahsi güven ilişkisinin ağır bastığı avukatlık, hekimlik sözleşmesi gibi klasik vekâlet sözleşmelerinde taraflara tanınan sona erdirmeye hakkının emredici olduğu, buna karşılık malvarlığını ilgilendiren ve güven ilişkisinin önemli bir rolünün bulunmadığı vekâlet sözleşmelerinde ise sona erdirmeye hakkının hayatın olağan şartlarına uygun olmadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda bankanın vekil olduğu sözleşmelerde istikrarlı bir vekâlet veren-vekil ilişkisinin sürdürülmesi için vekâlet sözleşmelerinin sınırlandırılması gerekliliği örnek verilmektedir. Bkz. SEÇER, s. 891-892.

¹³³ Aynı yönde bkz. AYDOS, s. 70.

¹³⁴ BOZKURT, s. 107.

munda kalabilecektir. Bunun devamında alıcı ise, akreditif bankası ile arasındaki sözleşmenin, akreditif bankası tarafından ihlal edilmesi sebebiyle bankadan olumlu (müsbet) zararının karşılamasını talep edebilir.¹³⁵ Akreditif bankası vekâleti özenle ifa etmek zorundadır. Aksi halde kasten, ihmâl ya da dikkatsizlikle verdiği zararlardan vekil sıfatıyla sorumlu olur.¹³⁶

B. Akreditif Bankasının Muhabir Bankanın Fiillerinden Dolayı Akreditif Açtırana Karşı Sorumluluğu

Bir akreditifin doğrudan akreditif bankası tarafından lehtara bildirilmek yoluyla açılması mümkün olmakla beraber, lehtarın yabancı bir ülkede bulunması nedeniyle akreditif genelde, lehtarın bulunduğu ülkedeki bir muhabir banka aracılığı ile açılmaktadır. Bu muhabir banka sadece akreditifi ihbar edebileceği gibi, belgeleri inceleme ve akreditifi ödeme ile de yetkilendirilebilir.¹³⁷

İki banka arasındaki ilişkinin hukukî niteliği alt vekâlet olarak kabul edilirse, TBK m.507/II uyarınca vekil başkasına vekillik vermek konusunda yetkili olduğunda yalnızca bu yetkisini kullanırken -yani seçmede ve talimat vermede- gerekli özeni göstermekle yükümlü olacaktır.¹³⁸ Oysa muhabir banka, akreditif bankasının borcunu ifasında yardımcı kişi olarak kabul edilirse, akreditif bankasının sorumluluğu TBK m.116 kapsamında sınırlanabilir.¹³⁹

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 1964 tarihli bir kararında, muhabir bankanın kusurundan ötürü, akreditif bankasının akreditif açtırana karşı olan sorumluluğunu, BK m.100'de (TBK m.116) düzenlenen yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk esasına bağlamıştır. Yargıtay'a intikal eden olayda akreditif açtıran, belgelerin akreditif şartlarına uygun olmamasına rağmen, gö-

¹³⁵ TEKİNALP, s. 436; Alıcının bankadan olumlu ve olumsuz -bu anlamda yoksun kaldığı kazançları da dâhil olmak üzere- tüm zararlarını talep edebileceği görüşünde, EKİCİ, Akreditif, s. 85.

¹³⁶ GÖĞER, s. 89; REİSOĞLU, Akreditif, s. 171.

¹³⁷ REİSOĞLU, Akreditif, s. 186.

¹³⁸ Vekilin kendi yerine koyduğu kişinin (alt vekilin) eylemlerinden sorumluluğu, onu seçmede ve ona talimat vermede özen göstermekle sınırlıdır. Vekil, seçme ve talimat vermede kusurlu olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Böylece vekilin, alt vekilin eylemlerinden sorumluluğu, yardımcı kişilerin eylemlerinden sorumluluğa (TBK m.116) nazaran sınırlandırılmış durumdadır. Bkz. AKİPEK, s. 162-163; Zira yardımcı kişilerin eylemlerinden sorumlulukta yardımcı kişinin seçiminde ve yardımcı kişiye talimat vermede kusursuzluğun ispatlanması suretiyle sorumluluk kurtulma imkânı bulunmaz. Bkz. ERLÜLE Fulya, "Alt Vekâlet", **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan**, İstanbul, 1999, (ss. 259-269), s. 263.

¹³⁹ EKİCİ, Akreditif, s. 60-61, s. 85; TEKİNALP, s. 448-449.

revli muhabir banka tarafından ödendiğini ileri sürmüştür.¹⁴⁰ Yine Yargıtay'ın 1982 tarihli bir kararında, Hukuk Genel Kurulu'nun 1964 tarihli kararına yol-lama yapılarak muhabir bankanın yardımcı kişi olduğu kabul edilmiştir.¹⁴¹

¹⁴⁰ Y. HGK, E. 1964 / 942, K. 1964 / 637, 04.11.1964, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası; Aynı yönde karar olarak bkz. "... Akreditif, talimat veren (amir) hesabına belirli belgelerin teslimi karşısında belirli bir miktarın üçüncü kişiye ödenmesi veya emrine hazır tutulması için bankaya verilen talimattır. Bankasına başvuran ithalatçı, akreditifin karşılığını kendi bankasına yatırır veya akreditif tutarı için kendisine kredi açılmasını sağlar. Bunun üzerine ithalatçının bankası, kredi mektubunu hazırlar ve bunu muhabir bankaya yollar. Yabancı ve yerli muhabir banka, amir (ithalatçı) bankanın yardımcısı durumundadır (BK md.100)..." Y.15.HD, E. 2003 / 4030, K. 2004 / 722, 16.02.2004, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

¹⁴¹ "Taraflar arasındaki uyumsuzluk bir gayri kabili rücu vesikalı ve teyidsiz akreditif işleminden doğmuş bulunmaktadır. Akreditif sürelidir. Davacı bankanın işi tevdi ettiği Amerika'daki muhabir bankanın yanlış işlem yaptığı, vesikaları aramadan ve almadan parayı Amerika'lı ihracatçıya (satıcıya) ödediği, Amerikan firması her ne kadar malları bilahare yollamış ise de süresinden sonra gönderilmiş olmaları nedeniyle ve Türk ithalat mevzuatı gereğince davalı ithalatçı (satın alan) tarafından çekilemediği iddia ve savunma ile dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Yabancı muhabir bankanın hatalı davranışı, yazışmalarda görüldüğü gibi, kendisi tarafından dahi kabul edilmektedir. Yabancı banka bu kusurlu davranışta bulunmasa idi para yabancı ihracatçıya (satıcıya) ödenmeyecek ve dolayısıyla bu uyumsuzluk da doğmayacaktı. O halde, davada çözümlenecek husus yabancı bankanın bu yanlış işlemi sonuçlarından kimin sorumlu olacağı meselesidir. Vesikalı akreditif sistemine göre davacı banka amir banka, yabancı banka da muhabir banka durumundadır. Yerleşmiş Yargıtay İçtihatları gereğince (HGK. 4.11.1964 tarih ve 1942/D-T Esas, 637 Karar sayılı kararı ile Onbirinci Hukuk Dairesi'nin 22.4.1982 tarih 1982/1274-1845 sayılı kararı) yabancı ve yerli muhabir banka amir (davacı) bankanın yardımcısı durumundadır. Bu halde de, BK. nun 100. maddesi gereğince amir banka muhabir bankanın işini icra ederken yaptığı yanlış işlemin sonucundan ve verilen zarardan sorumludur. Maddenin tercüme şekli yanlış anlamaya yer verecek şekilde yapılmış ve sanki sadece (kendisi ile beraber yaşayan şahısların veya mahiyetinde çalışanların) fiillerinden sorumluluk söz konusu imiş gibi yapılmıştır. Oysa maddenin başlığı (muavin şahısların meşkuliyeti) şeklinde geniş anlamı olduğu gibi İsviçre BK. nun karşılığı ve kaynak maddesi olan 101. maddesinde (... kendisi ile beraber yaşayan şahıslar veya mahiyetinde çalışanlar gibi, yardımcıları işin tevdiinden söz edilmekle maddede yazılı kişilerin sınırlayıcı değil örnek olarak gösterildiği açıkça belirtilmektedir. Bu yardımcı, borçlunun açık veya gizli rızasıyla ifa ya da haklı kullanma eylemlerine katılan herhangi bir kişi olabilir. (Aynı görüşte; Prof. Haluk Tandoğan, Türk Mesuliyet Hukuku, 1961, sh. 436, 437; Prof. S.S. Tekinay, Borçlar Hukuku, 1979 sh. 714, 716) bu durumda Amerika'daki muhabir bankayı davacı bankanın yardımcısı kabul etmek ve onun yanlış işleminden ve davalı ithalatçıya karşı davacı bankayı sorumlu tutmak gerekmektedir. Muhabir bankanın yanlış işlemi nedeniyle ödediği paranın sorumlusu davalı olamaz. Bu sebeplerle davanın reddi gerekirken taraflar arasındaki ilişkinin bir vesikalı akreditif işlemi olduğu hususu ve vesikalı akreditifin özelliği üzerinde durulmadan davalının ithal süresinin uzatılmasını talep etmediği gibi ilişki dışındaki bir nedene dayanılarak davanın kabulü bozmayı gerektirmiştir. Davacı bankanın yardımcısı durumundaki Amerika'daki muhabir bankası olan (Bankers Trust Company)'ye tabiatıyla rücu hakkı saklıdır." Y.11.HD, E. 1982 / 4852, K. 1982 / 5626, 15.11.1982, Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

Kanaatimizce akreditif bankası ile muhabir banka arasındaki ilişki alt vekâlet olarak nitelendirilemez. Çünkü akreditif bankası ile akreditif açtıran arasında kurulan vekâlet sözleşmesinin ifası bakımından, akreditif açtıranın muhabir bankaya alt vekâlet verilmesine yönelik bir iradesi bulunmamaktadır.¹⁴² Kurduğu vekâlet sözleşmesi çerçevesinde borçlandığı edimlerini yerine getirebilmek için muhabir bankaya başvuran akreditif bankasıdır. Bu nedenle muhabir bankanın akreditif bankasının ifa yardımcısı konumunda olduğu kabul edilmeli ve akreditiften kaynaklanan borçların ifası sırasında muhabir bankanın kusurlu hareketinden dolayı akreditif bankası TBK m.116'ya göre sorumlu tutulmalıdır. Ancak TBK m.116/III uyarınca sorumsuzluk anlaşması yapılması durumunda akreditif bankası muhabir bankanın hafif kusurundan sorumlu olmayabilecektir.

3. Bankanın Akreditif Açtırana Karşı Sorumlu Olmadığı Haller

A. Belgelerin Geçersiz, Yetersiz ve Sahte Olması Bakımından

Banka, belgelerin şeklinden, yeterliliğinden, doğruluğundan, geçerliliğinden, sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığından, hukukî sonuçlarından, metninde yer alan ya da sonradan üzerlerine ilave edilen genel ve/veya özel şartlardan dolayı hiçbir yükümlülük ve sorumluluk üstlenmez.¹⁴³ Banka, belgeleri sadece akreditif şartlarında istenilenlerden olup olmadığı açısından inceler. Makul bir özen gösterilerek yapılacak inceleme dışında banka tarafından tespit edilmesine olanak bulunmayan geçersiz, yetersiz ve sahte belgelerden dolayı banka sorumlu tutulamaz.¹⁴⁴ Bankanın sorumlu tutulması, ancak sahteciliğe karışması ya da önceden bilgisinin olması veya belgelerin incelenmesinde gerekli dikkat ve özeni göstermeyip ihmal ile sahte olduğu açıkça belli olan belgeleri kabul etmesi durumunda söz konusu olabilir.¹⁴⁵

¹⁴² Alt vekâlet sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların anlaşması gerektiği hususunda bkz. AKİPEK s. 116-117.

¹⁴³ "... Akreditif sözleşmesinde MTO. Yeknesak Kurallarının uygulanacağı kabul edilmiş olmasına göre, bu kararlara uygun olarak uyumsuzluğun çözümü gerekmektedir. Vesikalı akreditifle bütün ilgililer tarafından emtia değil, vesikalar nazarı itibara alınır. Bankalar herhangi bir vesikanın şekli, sıhhat ve yeterliliği, doğruluğu, vesikalar hakkında mevcut veya vesikalar üzerine sonradan yazılı genel ve özel koşullar dolayısıyla hiçbir sorumluluk ve yükümlülük yüklenmezler. Bir akreditifin şart ve vasıflarına uygun olduğu görülen vesikalar karşılığında yetkili banka tarafından yapılan ödeme, kabul ve iştirâ muamelesi, talimat ve yetkiyi veren tarafa vesikalari teslim etmek ve ödeme, kabul veya iştirâ yapan bankanın masraflarını tediyet etmek hususunda ilzam eder..." , Y.11.HD, E. 4184, K. 5316, 08.12.1981, KOSTAKOĞLU, s. 1027.

¹⁴⁴ TEKİNALP, s. 442; KUNT, s. 92; AYANOĞLU, s. 97.

¹⁴⁵ Y.11.HD, E. 1993 / 2139, K. 1993 / 8711, 27.12.1993, EKİCİ, Akreditif, s. 86, dn. 66.

B. Akreditife Konu Olan Mallar Bakımından

Akreditif işlemleri, malları değil yapılacak işlem ve hizmetleri konu edindir.¹⁴⁶ Bu nedenle banka, taraflar arasındaki hukukî ilişkiyle, bu ilişkinin konusu olan mallarla ya da diğer hususlarla ilgilenmeksizin, belgelerin sadece dış görünüşlerini esas alarak inceleme yapmaktadır.¹⁴⁷ Ancak belgelerde gösterilen mallar ile ithal edilen mallar arasında farklılıklar ortaya çıkabilir. Bu durum genellikle malların alıcı tarafından teslim alınması ile tespit edilmektedir. Örneğin malın bozuk olduğu ya da özellikle konteynerler ile yapılan sevkiyatta noksan bulunduğu, alıcı tarafından teslim alınması aşamasında fark edilmektedir. Hatta uygulamada bazen hiç mal gönderilmediği, belgelerde ismi yazılan geminin dahi mevcut olmadığı görülmektedir.¹⁴⁸ Bu gibi durumlarda banka hiçbir sorumluluk üstlenmez. Zira malların cinsi, miktarı, ambalajı, tartısı, kalitesi, durumu, teslim şekli, değeri ve mevcudiyeti bankayı ilgilendirmemektedir.¹⁴⁹ İbrahim edilen belgeler akreditif şartlarına uygun olduğu takdirde banka ödemeyi yapar. Bankanın belgeler üzerinden işlem yapması akreditifin taraflar arasındaki temel ilişkiden bağımsız olmasının bir sonucudur.¹⁵⁰ Banka mallarla değil belgelerle ilgilenir.¹⁵¹ Alıcının bu gibi sahtecilik durumlarından kendini korumak için yapması gereken şey, satıcısını iyi tanımak ve malların tartısı ile kalitesini kendisinin belirleyeceği bir uluslararası gözetme firmasına kontrol ettirmektir.¹⁵²

C. Gönderenin, Taşıyıcının, Sigortacının ve Diğer Kişilerin Dürüstlük Kuralına Aykırı Davranışları, İşlemleri ile Ödeme Güçleri Bakımından

Bankanın sorumluluğunun yalnızca belgelere bağlı tutulması ilkesinin bir sonucu olarak banka, malı gönderenin, taşıyıcının, navlun komisyoncularının, alıcının, sigortacının ve diğer kişilerin dürüstlük kuralına aykırı hareketlerinden, işlem ve edimlerinden, mali durumlarının ve ödeme güçlerinin yeterli olmamasından sorumlu değildir.¹⁵³ Banka, inceleme yükümlülüğünü özenle

¹⁴⁶ EKŞİ/DURUKANOĞLU, s. 3111; EKŞİ, s. 258; ERTEM, s. 209; TOKDEMİR, s. 7.

¹⁴⁷ KUNT, s. 94; POLAT, s. 123.

¹⁴⁸ TUMAY, s. 101.

¹⁴⁹ AYANOĞLU, s. 96.

¹⁵⁰ ABİK, s. 17; UĞUR, s. 42.

¹⁵¹ EKİCİ, Akreditif, s. 87.

¹⁵² TUMAY, s. 101.

¹⁵³ KUNT, s. 94; EKİCİ, Akreditif, s. 88.

yerine getirmesi şartıyla, bu kişiler tarafından düzenlenen belgelere ilişkin başkaca bir yükümlülük altına girmez.¹⁵⁴

D. İletişim Aksaklıkları Bakımından

Banka herhangi bir mesajın, mektubun veya belgenin gönderilmesi sırasında kaybolmasından ve/veya gecikmesinden doğacak sonuçlardan ya da iletişim araçlarıyla yapılacak haberleşmelerden doğacak gecikmeden, değişiklikten ve diğer hatalardan sorumlu değildir.¹⁵⁵ Ancak bankanın haberleşmeden doğan gecikme ve hatadan sorumlu tutulmaması için, söz konusu gecikme ve hatanın onun kontrolü dışındaki bir teknik aksaklıkla ilgili olması gerekir. Örnek olarak, bankanın kendi bilgisayar sistemine yapılan bir saldırı sonucu yaşanan aksaklıkta sorumlu olacağı kabul edilecekken, ülkenin internet altyapısına yapılan bir saldırı sonucunda yaşanan aksaklık halinde sorumlu olmayacağı kabul edilmelidir. Başka bir deyişle, aksaklığın sebebi daha ziyade mücbir sebebe yaklaşmalıdır. Gecikme, hata ve kaybolmalar bankanın bizzat kendi kusurundan kaynaklanıyorsa, örnek olarak mesaj, mektup ve belge bankanın kendi araçlarıyla ulaştırılıyor ve bu araçlarda bir aksaklık yaşıyorsa, bunun sonuçlarından banka sorumludur.¹⁵⁶

E. Mücbir Sebeplerin Varlığı Bakımından

Bankanın, doğal afet, isyan, ayaklanma, iç karışıklık, savaş hali, grev, lokavt gibi kontrolü dışındaki durumlar nedeniyle faaliyetini gereği gibi yerine getirememesinden ötürü doğacak sonuçlardan sorumluluğu bulunmamaktadır.¹⁵⁷ Bu gibi durumlarda faaliyetlerin kesintiye uğraması sırasında lehtar tarafından akreditif bedelinin bankadan tahsili mümkün olmaz.¹⁵⁸ Söz konusu sürede akreditifin vadesi de sona ermişse, mücbir sebepler akreditifin vadesini

¹⁵⁴ AYANOĞLU, s. 97.

¹⁵⁵ EKŞİ, s. 260.

¹⁵⁶ EKİCİ, Akreditif, s. 89.

¹⁵⁷ EKİCİ, Akreditif, s. 90; AYANOĞLU, s. 99; GÜNAY, s. 90-91.

¹⁵⁸ Faaliyetlerin uğramasına sebep olan olgu, ifanın o anda mümkün olmadığı, ancak belirli bir süre sonra yerine getirebileceği bir olgu teşkil etmekteyse geçici imkânsızlık söz konusudur. Sözleşme kurulduktan sonra borçlunun edimini yerine getirmesinin geçici olarak imkansızlaştığı hallerde borçlunun kusuru yoksa borçlu temerrüdünün kusura bağlı olmayan sonuçları uygulanma alanı bulur. Bu bağlamda geçici imkânsızlık süresince borçlunun asli edim yükümlülüğü ve alacaklının aynen ifayı talep yetkisi imkânsızlığın sona ermesine kadar ertelenir. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde alacaklı aynen ifayı talep etme hakkından vazgeçmemişse geçici imkânsızlık hali son bulunca aynen ifayı talep edebilir. Geçici imkânsızlığın sonuçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. KURT L. Müjde, **Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık (TBK m.136)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 312-316.

kendiliğinden uzatmaz. Yani bu ihtimalde mücbir sebep ortadan kalktıktan sonra da lehtar bankadan tahsil yapamayacaktır. Meğerki banka bu hususta özel olarak yetkili kılınmış olsun.¹⁵⁹ Kanımızca da bu sonuç isabetlidir. Türk hukukunda borçlu temerrüdünün kusura bağlı olmamasından ötürü, bu durumda kusursuz olursa da temerrüdün doğacağı kabul edilmelidir. Öğretide bir görüş ise mücbir sebep dolayısıyla ibraz süresinin geçirilmesi durumunda akreditif şartlarına uygun belgelerin hazırlanması ya da buna dair engellerin ortadan kaldırılması için belirli ilkeler ışığında ve iyiniyet ilkesi gereğince lehtara bir ek süre tanınmasını önermektedir.¹⁶⁰

F. Lehtarın Ödeme Talebinin Hakkın Kötüye Kullanılması Niteliğinde Olduğu Durumlarda Ödemede Bulunma Bakımından

Lehtarın ödeme talebinin hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olması, bankanın ödeme yükümlülüğünün, temel ve karşılık ilişkilerinden bağımsızlığını ortadan kaldıran bir durumdur.¹⁶¹ Lehtar, akreditif işleminin bağımsızlık niteliğine sığınarak sahte ve hileli davranışlar ile akreditif bedelini talep edemez. Banka lehtarın talebinin hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu durumlarda ödeme talebini reddetmekle yükümlüdür.¹⁶² Lehtarın ödeme talebinin hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmasına örnek olarak; temel ilişkiye açıkça aykırılık oluşturan değersiz malların gönderilmesi, ibraz edilen belgelerin sahte olması, tahrif edilmesi ve akreditifin gerçek olmaması halleri verilebilir.¹⁶³ Lehtarın hakkını kötüye kullandığının açık delillerle ispat edilmesi gerekir.¹⁶⁴ Şöyle ki kural olarak lehtarın akreditifte yer alan şartları şeklen eksiksiz ve tam olarak yerine getirmiş olması üzerine, bankanın lehtara karşı bağımsız ödeme yükümlülüğü doğar. Ancak lehtarın sahte ve hileli

¹⁵⁹ EKŞİ, s. 259-260; BOZKURT, s. 113.

¹⁶⁰ KAYA, s. 97.

¹⁶¹ EKİCİ Akın, “Akreditifte Lehtarın Dürüstlük Kurallarına Aykırı Olarak (Fraud) Bedeli Talep Etmesi ve Bu Durumda Akreditif Bedelini İştira (İskonto) Eden Bankanın Hukuki Durumu”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt I**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2001, (ss. 157-177), (Makale), s. 166.

¹⁶² Zira TMK m.2/II uyarınca hakkın kötüye kullanılmasının yaptırımı o hakkın hukuk düzeni tarafından korunmaması, yani kötüye kullanılan hakka dayanan taleplerin veya savunmaların dikkate alınmamasıdır. Bkz. EDİS Seyfullah, **Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümler**, Ankara 1979, s. 324; OĞUZMAN Kemal/BARLAS Nami, **Medenî Hukuk**, 25. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019 N. 897.

¹⁶³ EKİCİ, Makale, s. 167.

¹⁶⁴ TEKİNALP, s. 441.

davranışlarının akreditif bedelinin ödenmesinden önce likit deliller ile ispat edilmesi halinde banka ödemedede bulunmamak yükümlülüğü altındadır.¹⁶⁵ Likit delil “bankanın kendi yorumunu, kanaatini, değerlendirmesini eklemeden, lehtarın ödeme talebinin hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğunu ortaya koyan kanıttır”.¹⁶⁶ Bu kapsamda yerli ve yabancı mahkemeler tarafından verilmiş tespit kararları, ihtiyati tedbir kararları, hakem kararları, uzman bilirkişiler tarafından düzenlenmiş raporlar likit delil olarak değerlendirilebilir.¹⁶⁷

SONUÇ

Çalışma çerçevesinde akreditif açtıran ile akreditif bankası arasındaki ilişki hakkında şu tespitlere varılmıştır:

1. Akreditif birden çok kişiyi ve ilişkiyi barındıran bir bütündür. Akreditif işleminde, akreditif açtıran (alıcı/ithalatçı/akreditif amiri), akreditif bankası (amir banka) ve akreditif lehtarı (satıcı/ihracatçı) olmak üzere en az üç kişi bulunur. Ayrıca bu kişilere çoğunlukla bir muhabir banka da katılmaktadır.
2. Akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki ilişki karşılık ilişkisi olarak isimlendirilmektedir. Bu ilişki kapsamında akreditif açtıran, akreditif konusu bedeli ödeme, akreditif şartlarında belirtilen belgeleri teslim alma, komisyon ve masrafları karşılama yükümlülükleri altındadır. Akreditif bankasının yükümlülükleri ise, akreditifin süresi içinde açılması ve lehtara bildirilmesi, lehtar tarafından ibraz edilen belgelerin makul bir özenle ve makul bir sürede incelenmesi, belgelerin talimata uygun olması halinde süresi içinde ret ve iade edilmesidir.
3. Akreditifte akreditif açtıran, akreditif bankasını, kendi menfaatine ve iradesine uygun olarak belirlenen şartların gerçekleşmesi halinde, satış bedelini lehtara ödemekle görevlendirmektedir. Türk Borçlar Kanunu m.502/II hükmü çerçevesinde, akreditif açtıran ve akreditif bankası arasındaki karşılık ilişkisinin hukukî niteliği itibarıyla vekâlet sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilmelidir. Akreditif bankası, akreditif açtıranı karşı belirttiğimiz yükümlülüklerini yerine getirmediğinde, aralarındaki vekâlet sözleşmesinin olumlu (müsbet) ihlâli dolayısıyla TBK m.112 ve m.506 hükümleri uyarınca sorumlu olur.

¹⁶⁵ BOZKURT, s. 111.

¹⁶⁶ TEKİNALP, s. 459; EKİCİ, Makale, s. 169.

¹⁶⁷ EKİCİ, Makale, s. 170.

4. Lehtarın yabancı bir ülkede bulunması nedeniyle akreditif genelde, lehtarın bulunduğu ülkedeki bir muhabir banka aracılığı ile açılmaktadır. Muhabir bankanın, akreditif bankasının ifa yardımcısı konumunda olduğu kabul edilmelidir. Böylece akreditiften kaynaklanan borçların ifası sırasında muhabir bankanın kusurlu hareketinden dolayı akreditif bankası TBK m.116 gereğince sorumlu olur.
5. Akreditif bankası belgelerin şeklinden, yeterliliğinden, doğruluğundan, geçerliliğinden, sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığından, hukukî sonuçlarından, bunların metninde yer alan ya da sonradan üzerlerine ilave edilen genel ve/veya özel şartlardan dolayı yükümlülük ve sorumluluk üstlenmez. Yine malların cinsi, miktarı, ambalajı, tartısı, kalitesi, durumu, teslim şekli, değeri ve mevcudiyeti bankayı ilgilendirmemektedir. Ayrıca banka, malı gönderenin, taşıyıcının, navlun komisyoncularının, alıcının, sigortacının ve diğer kişilerin dürüstlük kurallarına aykırı hareketlerinden, işlem ve edimlerinden, mali durumlarının ve ödeme güçlerinin yeterli olmamasından da sorumlu değildir. Bunların yanı sıra bankanın mücbir sebepler nedeniyle faaliyetini gereği gibi yerine getirememesinden ötürü doğacak sonuçlardan da sorumluluğu bulunmamaktadır. Son olarak banka, lehtarın talebinin hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu durumlarda ödeme talebini reddetmekle yükümlüdür.

KISALTMALAR**Batider:** Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**BK:** 818 sayılı Borçlar Kanunu**bkz.:** bakınız**DEÜHFD:** Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**dn.:** dipnot**c.:** cümle**C.:** Cilt**E.:** Esas**HD:** Hukuk Dairesi**HGK:** Hukuk Genel Kurulu**ICC:** Uluslararası Ticaret Odası**İÜHFM:** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**İÜHFD:** İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**K.:** Karar**m.:** madde**MÜHFHAD:** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**s.:** sayfa**S.:** Sayı**TBK:** 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu**UCP:** Akreditife İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama Kuralları**vb.:** ve benzeri**vd.:** ve devamı**Y.:** Yargıtay

KAYNAKÇA

- ABİK Yıldız, Borçlar Hukuku Açısından Akreditife Bakış, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- AKINCI Şahin, **Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi**, Konya, 2004.
- AKİPEK Şebnem, **Alt Vekâlet**, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.
- ARAL Fahrettin/AYRANCI Hasan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- AVANCINI Peter/IRO Gert M./KOZIOL Helmut, **Österreichisches Bankvertragsrecht, Band II**, 2. Auflage, Wien, 1993.
- AYANOĞLU Ahu, Belgeli Akreditiflerde Akreditif Bankasının Hukuki Durumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- AYDOĞDU Murat/KAHVECİ Nalan, **Türk Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- AYDOS Oğuz Sadık, **Akreditif**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000.
- BAHTİYAR Mehmet, “Akreditif ve Milletlerarası Özel Hukukta Doğurduğu Sorunlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 15, S. 3, 1990, (ss. 71-88).
- BORGGREFE Siegfried, **Akkreditiv und Grundverhältnis**, Berlin 1971.
- BOZKURT Sevgi, **Akreditifin Uygulanması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.
- BÜHLER Roland, **OR Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht, OFK-Orell Füssli Kommentar** (Herausgegeben von Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser), OR Art.394, 3. überarbeitete Auflage, Zürich, 2016.
- CANARIS Claus-Wilhelm, **Bankvertragsrecht**, 3. Auflage, Berlin-New York, 1988.
- CANTEKİN Celalettin, **Kambiyo İşlemleri ve Bankacılık**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- ÇABRİ Sezer, “Akreditifte Temel İlişkiden Doğan Borcun Hiç veya Gereği Gibi İfa Edilmemesinin Akreditif İlişisine Etkisi”, **Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan I. Cilt, MÜHFHAD**, C. 22, S. 3, 2016, (ss. 615-644).
- DAYINLARLI Kemal, “Dış Ticaret İşlemlerinde Akreditif”, **Yargıtay Dergisi**, C. 16, S. 3, Temmuz 1990, (ss. 406-423).
- DOĞAN Vahit, **Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**, Güncellenmiş 4. Baskı, Savaş Yayınları, Ankara, 2016.
- DOĞANCI Doğa Ekrem, “Vekâlet Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Benzer Hukuki İlişkiler ile Karşılaştırılması”, **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 1, Temmuz 2014, (ss. 95-131).
- EDİS Seyfullah, **Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümler**, Ankara, 1979.
- EĞİLMEZLER Bedi, “Akreditif”, **Adalet Dergisi**, S. 5-6, 1965, (ss. 626-643).

- EKİCİ Akın, “Akreditifte Lehtarın Dürüstlük Kurallarına Aykırı Olarak (Fraud) Bedeli Talep Etmesi ve Bu Durumda Akreditif Bedelini İştirâ (İskonto) Eden Bankanın Hukuki Durumu”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt I**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2001, (ss. 157-177), (Makale).
- EKİCİ Akın, **Akreditif - Hukukî Niteliği ve Tarafların Yükümlülükleri**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995, (Akreditif).
- EKŞİ Nuray, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, 2. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- EKŞİ Nuray/DURUKANOĞLU Nihayet, “Akreditife İlişkin Güncel Gelişmeler ve Akreditifle İlgili ICC Tarafından Yapılan Son Düzenlemeler”, **Legal Hukuk Dergisi**, C. 7, S. 82, 2009, (ss. 3109-3122).
- ERDEM H. Ercüment, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- ERDOĞAN İhsan, **Akreditif Sözleşmeleri**, Nobel Yayım Dağıtım, Ankara, 2000.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- ERLÜLE Fulya, “Alt Vekalet”, **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan**, İstanbul, 1999, (ss. 259-269).
- ERTEM Üner, **Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015.
- FELMANN Walter, **Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2. Abteilung, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband, Der einfache Auftrag, Art.394-406**, Bern, 1992.
- GEZDER, Ümit, **Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu**, İstanbul, 2009.
- GÖĞER Erdoğan, **Akreditif Muamelesi ve Hukukî Mahiyeti**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1980.
- GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018, (Borçlar Özel).
- GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Türk - İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2001, (Özen).
- GÜNAY Gözde Engin, **Türk Hukuku’nda Akreditif**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- HOFSTETTER Josef, **Schweizerisches Privatrecht, 7. Band, Teilband 6, Obligationenrecht**, Basel-Genf-München, 2000.
- HONSELL Heinrich, **Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil**, 10. überarbeitete Auflage, Bern, 2017.
- HUGUENIN Claire, **Obligationenrecht, Allgemeiner und Besonderer Teil**, Zürich/Basel/Genf, 2012.
- İLALAN Fuat, “Akreditif ve Kullanılması”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 5, S. 3, 1970, (ss. 562-570).
- KAYA Arslan, **Belgeli Akreditifte Lehtarın Hukuki Durumu**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995.

- KAYIHAN Şaban/KARA Etem, **Uluslararası Yatırım Hukuku (Doğrudan Yatırımlar)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- KAYIHAN Şaban/ÜNLÜTEPE Mustafa, “Vekalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri”, **FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi**, S. 3, 2014, (ss. 171-212).
- KILIÇOĞLU Ahmet M., **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- KOSTAKOĞLU Cengiz, **Banka Kredileri Tüketici ve Konut Kredileri ile Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar - Akreditif**, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- KRING F. Banu, “Milletlerarası Ticaret Odasının Akreditifle İlgili Son Düzenlemesi Yeknesak Kurallar 600 (UCP 600) ve Uygulamaya Getirdiği Bazı Yenilikler”, **DEÜHFD**, C. 11, Özel Sayı, 2009, (Basım Yılı:2010), (ss. 1219-1237).
- KUNT Filiz, Akreditifin Hukuki Niteliği ve İşleme Taraf Kişiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- KURŞAT Zekeriya, “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, **İÜHFM**, C. 67, S. 1-2, 2009, (ss. 143-166).
- KURT L. Müjde, **Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık (TBK m.136)**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- OĞUZMAN Kemal/BARLAS Nami, **Medenî Hukuk**, 25. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.
- ÖZALP Abdurrahman, **Dış Ticaret’te Yeni Kurallar UCP 600’ın Kullanılması Akreditif**, 2. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2007.
- ÖZEL Sibel, “Akreditif İlişkisinde UTO Kurallarının (UCP 600) Bankalar Arası İlişkiye Etkisi”, **İpek Yolu Canlanıyor: Türk-Çin Hukuk Zirvesi**, 12-14 Haziran 2012, Ankara 2013, (ss. 347-354), (Makale).
- ÖZEL Sibel, **Akreditif ve Hukukî Niteliği**, Beta Yayınları, İstanbul, 1991, (Akreditif).
- ÖZEN Burak, **Kredi Açma Sözleşmeleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.
- POLAT Ali, “Uluslararası Ticarete Akreditifli Ödemeler ve UCP 600”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Y. 7, S. 13, Bahar 2008, (ss. 209-222).
- REİSOĞLU Seza, **Akreditif ile İlgili 600 Sayılı Kuralların Uygulanması ve Sorunlar**, Konferans (26 Eylül 2014), Ankara, 2014, (Konferans).
- REİSOĞLU Seza, **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 2009, (Akreditif).
- SARI Suat, **Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Ermesi**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2004.
- SEÇER Öz, “Vekâlet Sözleşmesinin Vekalet Özgü Sebeplerle Sona Ermesi”, **İÜHFD**, C. 6, S. 4, 2015, (ss. 877-944).

- SOMUNCUOĞLU Ünal, **Türk Borçlar Kanunu Işığında Akreditif Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- TANDOĞAN Haluk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. 2**, 5. Tıpkıbasım, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- TEKBEN Tuğçe, **Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Hukukî Sonuçları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- TEKİNALP Ünal, **Banka Hukukunun Esasları**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- TOKDEMİR Beliz, **Dış Ticarete Bir Ödeme Aracı Olan Akreditifin Hukuki Çerçevesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- TOLUN Osman, “Akreditifin Hukukî Mahiyeti”, **Adalet Dergisi**, S. 3, 1957, (ss. 266-280).
- TUMAY Turhan, **Dış Ticaret Banka Tekniği**, 2. Bası, İstanbul, 1987.
- UĞUR Aynaz, “Akreditif İlişkisi ve Hukuki Niteliği”, **Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ocak 2015, S. 9, (ss. 35-53).
- ULUÇ Mehmet, “Borçlar Hukuku Açısından Akreditif”, **Batider**, C. 3, 1966, (ss. 432-478).
- VURUCU Mehmet/ARI Mustafa Ufuk, **Güncel Gelişmeler Işığında Uluslararası Bankacılık ve Finans**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- WEBER Rolf H., **Basler Kommentar, Obligationenrecht I, OR Art.1-529, OR Art.394**, 6. Auflage, Basel, 2015.
- YALÇINDURAN Türker, **Vekâlet Sözleşmesinde Ücret**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- YAVUZ Cevdet/ACAR Faruk/ÖZEN Burak, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2014.
- YENER Mehmet Deniz, **Kredi Açma Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- YILMAZ Mutlu/TOPUZ Gökşen/ÖZKEN Ahmet/KOCAEFE CEBECİ Aslıhan, “Akreditiflere İlişkin Uluslararası Düzenlemeler Olan UCP 500 ve UCP 600’ün Mukayeseli Analizi”, **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C. 12, S. 24, 2012, (ss. 379-402).
- YILMAZCAN Abdulkadir, **UCP 600 Kuralları Çerçevesinde Akreditifin İşleyişi**, Legem Yayıncılık, Ankara, 2017.
- ZEVKLİLER Aydın/GÖKYAYLA K. Emre, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

Veri Tabanları:

www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 06.07.2019)

www.swisslex.ch/ (Erişim Tarihi: 06.07.2019)

legalbank.net/ (Erişim Tarihi: 06.07.2019)

www.lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 06.07.2019)